

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

KIINTIÖPAKOLAISTEN KOKE- MUKSIA KOTOUTUMISESTA YLÄ-SAVOON

TEKIJÄT: Martta Kinnunen
 Anni Lantta

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma			
Työn tekijät Martta Kinnunen ja Anni Lantta			
Työn nimi Kiintiöpakolaisten kokemuksia kotoutumisesta Ylä-Savoon			
Päiväys	8.3.2017	Sivumäärä/Liitteet	36/3
Ohjaaja Kristiina Kukkonen			
Toimeksiantaja Iisalmen kaupungin maahanmuuttaja- ja pakolaistyö			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vuonna 2013 Suomeen saapuneiden kiintiöpakolaisten kotoutumiskokemuksia Ylä-Savon alueella. Opinnäytetyön toimeksianto tuli Iisalmen maahanmuutto- ja pakolaishuoltoilta, tarkemmin pakolaistyöltä. Työn tarkoituksena oli kerätä tietoa alueelle kotoutumisesta ja antaa toimeksiantajalle ehdotuksia pakolaistyön kehittämisen tueksi.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin seitsemältä kiintiöpakolaiselta puolistrukturoidulla haastattelulla kesän 2016 aikana. Saadun aineiston avulla tutkittiin, mitkä seikat vaikuttavat kiintiöpakolaisten kotoutumiseen ja Ylä-Savon kuntien vahvuuksia pakolaisten vastaanotto-prosessissa.</p> <p>Työn tuloksista ilmeni, että Ylä-Savoon on kotouduttu hyvin yksilöllisesti. Hyvään kotoutumiseen vaikuttivat henkilön ikä, kielitaito ja kokemus sopeutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Tärkeäksi kotoutumiseen vaikuttavaksi tekijäksi mainittiin myös suhteet kantaväestöön. Sosiaalisten suhteiden muodostumiseen vaikuttivat henkilön akkulturaatioasenne ja vastaanottavan maan ilmapiiri tulijaa kohtaan.</p> <p>Kotouttamiseen liittyvä viranomaisohjaus on haastateltavien mukaan pääsääntöisesti ollut riittävää. Pienten kuntien vahvuuksina nähtiin ympäristön turvallisuus sekä palveluiden helpompi ja nopeampi saatavuus. Tulosten perusteella pienten kuntien heikkouksia ovat pitkät välimatkat ja hankalat kulkuyhteydet. Lisäksi vastauksista ilmeni vapaaehtoisten tärkeä rooli kotouttamistyössä.</p> <p>Tutkimuksesta on hyötyä toimeksiantajalle pakolaistyötä kehitettäessä, sen seurauksena hyöty siirtyy myös jatkossa kuntaan saapuville pakolaisille. Jatkotutkimuksena voisi toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyön esimerkiksi järjestämällä pakolaisnaisille suomenkielisen käsityö- ja keskustelupiirin. Se edistäisi yhteisöllisyyttä ja mahdollistaisi sosiaalisten suhteiden syntymistä pakolaisten ja kantasuomalaisten välille.</p>			
Avainsanat kiintiöpakolaiset, maahanmuuttajat, kotoutuminen, kotouttaminen, akkulturaatio			

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Authors Martta Kinnunen and Anni Lantta			
Title of Thesis Integration of Quota Refugees in Upper Savo area			
Date	8.3.2017	Pages/Appendices	36/3
Supervisor Kristiina Kukkonen			
Client Organisation The Immigration and Refugee Counseling of the City of Iisalmi			
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this study was to find out about the integration experiences of quota refugees who arrived in Upper Savo area in Finland on 2013. The Immigration and Refugee Counseling of the city of Iisalmi is the client organisation for this thesis. The purpose of the study was to gather information about integration in Upper Savo area and to provide suggestions for improving refugee counselling.</p> <p>The study was qualitative, and the research was conducted by semi-structured interviews with seven quota refugees during the summer 2016. The interviews were analysed in order to find out impacts of integration and what the strengths of small municipalities are in refugee reception process.</p> <p>The interviews revealed that integration experience in Upper Savo region was very individual. Positive integration was influenced by people's age, language skills and the experience of adapting into the Finnish society. The most important factor in integration was found to be the relations with original population. Acculturation attitudes and the current atmosphere in reception country affected the forming of social relationships.</p> <p>Availability of Counselling in integration process was in general considered sufficient. The research showed that the strengths of small municipalities are the safety of the environment and the easier access to services. On the other hand, research also revealed that weaknesses can be seen in long distances and difficulties in transportation. The study also showed that volunteer work has an extensive role in integration counselling.</p> <p>The research helps refugee counsellors develop the reception process. This increases good integration for future refugees. Further studies could concentrate on organizing a craft and discussion workshop for refugee women, for example. Such workshop would improve communality and encourage women in social relations between Finnish people and refugees.</p>			
<p>Keywords quota refugees, immigrants, integration, acculturation</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	MAAHANMUUTTAJAT JA PAKOLAISUUDEN VAIHEET	8
2.1	Maahanmuuttajat käsitteenä.....	8
2.2	Pakolaisuuden vaiheet.....	10
3	KIINTIÖPAKOLAISTEN KOTOUTUMINEN	11
3.1	Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välinen vuorovaikutus.....	11
3.2	Psyykkisen kotoutumisen prosessi	12
3.3	Akkulturaatioteoria ja akkulturaatiostrategiat	13
3.4	Transnationaalisuuden näkyminen kotoutumisessa.....	14
4	KOTOUTTAMINEN SUOMESSA.....	15
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	17
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	18
6.1	Haastattelujen toteutus	18
6.2	Aineiston analysointi	19
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	21
7.1	Kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä	21
7.2	Ohjauksen rooli yksilön kotoutumisessa.....	23
7.3	Kiintiöpakolaisten ajatuksia kotikunnastaan	24
7.4	Muuttaminen suurempiin kaupunkeihin	25
8	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	26
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
10	POHDINTA.....	33
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	34
	LIITE 1: TEEMAHAASTATTELURUNKO	37
	LIITE 2: ESIMERKKI TEKSTIN KOODAAMISESTA.....	39
	LIITE 3: SUOSTUMUSLOMAKE	41

KUVA 1. 24 päivää (Nyyssölä ja Vieruaho 2016, 15.)

Vuodesta 1986 alkaen Suomeen on tullut vuosittain tietty määrä kiintiöpakolaisia. Toisen maailmansodan jälkeen ensimmäiset pakolaiset tulivat kuitenkin jo vuonna 1973, jolloin maahamme saapui pakolaisia Chilestä, ja vuosikymmenen lopussa Suomi vastaanotti pakolaisia Vietnamista. 1990-luvulla Suomeen tuli eniten pakolaisia Somaliasta ja entisen Jugoslavian alueelta. (Myyryläinen 1998.) 2000-luvulla suurimmat kiintiöpakolaisryhmät ovat olleet kansallisuudeltaan myanmarilaisia, sudanilaisia, afganistanilaisia ja Kongon demokraattisen tasavallan kansalaisia. Viime aikoina suurimmat kiintiöpakolaisten ryhmät ovat olleet syyrialaisia. (Maahanmuuttovirasto 2017.) Tänä vuonna Suomeen otetaan pakolaiskiintiössä 750 henkilöä (Sisäministeriö 2017).

Ensimmäiset kiintiöpakolaiset ovat tulleet Ylä-Savoon vuonna 2013, joten alueen pakolaistyöllä ei ole pitkää historiaa. Ylä-Savon kunnissa pakolaistyötä tekevät Iisalmen kaupungin maahanmuuttotyönkoordinaattori ja pakolaisohjaajat. Kesäkuussa 2012 Lapinlahden ja Sonkajärven kunnanvaltuustot sekä Iisalmen kaupunginvaltuusto tekivät päätöksen kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta. Tuolloin tehtiin päätös ottaa asteittain vastaan kiintiöpakolaisia vuoteen 2017 asti. Osa kiintiöpakolaisista on muuttanut toisiin kuntiin. (Iisalmen kaupunki 2015.) Kiintiöpakolaisten lisäksi kuntiin ollaan sijoittamassa viime vuonna tulleita, oleskelulupaa hakeneita turvapaikanhakijoita (Herd 2016-04-27). Ylä-Savon kunnat lukuun ottamatta Kiuruvettä ovat kaikki tehneet myönteisen päätöksen heidän sijoittamiseen kuntiin (Herd 2017-01-30).

Kiintiöpakolaisten vastaanotto ja pakolaistyön lyhyt historia Ylä-Savossa vaikuttivat tutkimuksen tarpeellisuuteen. Työn aihe syntyi tilaajan tarpeesta saada tietoa kiintiöpakolaisten kotoutumiskokeuksista yksilötasolla. Iisalmen pakolaistyö, nykyiseltä nimeltään Iisalmen kaupungin maahanmuutto- ja pakolaispalvelut, antoivat opinnäytetyölle selkeän aiheen ja määritteli keskeisimmät asiat, joihin työssä tulisi perehtyä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kiintiöpakolaisten kotoutumista Ylä-Savon alueelle. Tutkimus tehtiin haastatteleamalla ja tehtävänä oli siirtää saatu tieto pakolaistyön käytettäväksi. Tarkoituksena oli selvittää saadun aineiston avulla, mitkä seikat mahdollistavat ja mitkä estävät henkilön hyvän kotoutumisen. Henkilökohtaisena tavoitteena opinnäytetyössä oli saada valmiuksia maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ohjaukseen ja tukemiseen.

Tutkimuksellinen opinnäytetyö on menetelmältään kvalitatiivinen, ja se toteutettiin puolistrukturoidulla haastattelulla. Tutkimustavaksi valikoitui kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus, koska tavoitteena oli saada tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman hyvä kuvaus. Kvalitatiivisen tutkimuksen keskeisin kysymys kuuluu: ”Mistä ilmiössä on kyse?”. (Kananen 2014, 17–18.)

Opinnäytetyöhön kerättiin kotoutumiseen liittyviä kokemuksia Iisalmeen vuonna 2013 saapuneilta kiintiöpakolaisilta. Tutkimuksessa haastateltiin seitsemää Ylä-Savossa asuvaa kiintiöpakolaista. Tieto kerättiin asianomaisilta, ja työn tulosten painopiste oli tutkittavien näkökulmassa, merkityksissä ja näkemyksissä. Opinnäytetyön toisessa luvussa esitellään työtä ohjaavat käsitteet **maahanmuuttaja, kiintiöpakolainen, kotoutuminen ja kotouttaminen sekä akkulturaatioasenteet**. Luvussa kolme syvennyttään tutkimuksen tarkoitukseen ja tavoitteisiin. Neljännessä luvussa kerrotaan,

kuinka työ käytännössä toteutettiin. Kappaleissa viisi ja kuusi käsitellään tutkimustuloksia ja pohditaan opinnäytetyön luotettavuutta ja toistettavuutta. Seitsemännessä luvussa kootaan yhteen tutkimuksen tulokset ja viimeisessä luvussa pohdimme opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista.

2 MAAHANMUUTTAJAT JA PAKOLAISUUDEN VAIHEET

Suomen väestörakenne on muuttunut maahanmuuton seurauksena, mikä on synnyttänyt tarpeen tuottaa monikulttuurisuutta koskevaa tutkimusta (Rastas 2005, 78). Opinnäytetyötä varten etsimme aiheeseen liittyvää tutkimustietoa väitöskirjoista, pro gradu -tutkielmista ja opinnäytetöistä. Maahanmuutosta ja pakolaisuudesta yleisesti löytyi paljon tutkimuksia. Kiintiöpakolaisuus tutkimuksen rajattuna aiheena oli hakujemme tulosten perusteella harvinaisempi tutkimuskohde.

Marja Pentikäisen hyväksytty väitöskirjatutkimus ja siitä toimitettu *Loputtomalla matkalla – pakolaisten kertomuksia* -teos on antanut tutkimukseemme paljon arvokasta tietoa niin pakolaisten haastatteluista kuin ihmisten omakohtaisista kokemuksista pakolaisena olosta. Tutkimustehtäväänsä Pentikäinen (2005a, 41) kuvaa väitöskirjassaan seuraavasti: ”Tavoitteenani on välittää tietoa, jonka avulla voidaan purkaa vallitsevia stereotyyppioita pakolaisista ja pakolaisuudesta. Suomessa tarvitaan tutkimusta, jossa pakolaisen oma asiantuntijan ääni – oman elämänsä kokijana – saadaan kuuluviin.” Myös meidän tutkimuksemme tehtävänä on antaa pakolaisten itse kertoa kotoutumisesta ja kotouttamisesta, mutta toki paljon pienemmässä mittakaavassa.

Opinnäytetyötä ohjaavat seuraavat käsitteet: maahanmuuttajat, kiintiöpakolaiset, kotoutuminen, akkulturaatio ja kotouttaminen. Seuraavassa alaluvussa on otettu tarkasteltaviksi maahanmuuttajat käsitteenä ja pakolaisuuden vaiheet. Luvussa määritellään tarkemmin käsitteenä kiintiöpakolaiset, joiden kotoutumiskokemukset ovat työssä erityisesti tarkastelun kohteena. Kiintiöpakolaisten kotoutumista ja kotouttamistyötä käsitellään luvuissa 3 ja 4. Kotoutumista käsittelevässä kappaleessa haluttiin myös nostaa esiin transnationaalisuuden käsite. Opinnäytetyössä käytetyssä lähdekirjallisuudessa käsitettä sivuttiin useaan otteeseen kotoutumista tarkasteltaessa. Se ei varsinaisesti liittynyt tutkimuskysymyksiimme ja tämän vuoksi tarkastelemme sitä ainoastaan viitekehäyksessä ja johtopäätöksissä.

Käsitteet rakentavat tutkimuksen perustan. Tieteellinen tutkimus pyrkii luomaan käsitteitä tutkittavasta ilmiöstä. Käsitteet ovat usein yleistettyjä määritelmiä kyseessä olevasta ilmiöstä. Arkikielessä käytettävät käsitteet ovat usein epämääräisiä ja tulkinnanvaraisia. Sen vuoksi tutkimuksessa tulee määritellä tarkasti, mitä käytettävillä käsitteillä tarkoitetaan työn näkökulmasta. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2015, 146–147.)

2.1 Maahanmuuttajat käsitteenä

Opinnäytetyössä tutkitaan rajattuna joukkona kiintiöpakolaisia ja heidän kokemuksiaan, joten muita maahanmuuttajaryhmiä käsitellään seuraavissa kappaleissa varsin suppeasti. **Maahanmuuttajalla** tarkoitetaan ”Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti” (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, § 3).

Maahanmuuttajilla on erilaisia tuloperusteita muuttaessaan uuteen maahan. Tulossyn perusteella henkilöä voidaan kutsua siirtolaiseksi, paluumuuttajaksi, pakolaiseksi, kiintiöpakolaiseksi tai turvapaikanhakijaksi. Suurin osa Suomessa asuvista maahanmuuttajista on siirtolaisia, jotka ovat muuttaneet maahan vapaaehtoisesti, esimerkiksi työn tai perheen perässä. Paluumuuttajaksi kutsutaan maahanmuuttajaa, joka on ollut Suomen kansalainen tai jolla on suomalaiset sukujuuret. (Räty 2002, 11–13.) Pakolaisella tarkoitetaan henkilöä, joka on paennut omasta maastaan esimerkiksi uskonnollisen, poliittisen tai kansallisuuteen liittyvän vainon vuoksi. Pakolaisia ovat niin kiintiöpakolaiset kuin turvapaikanhakijatkin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016.)

Turvapaikanhakijat anovat Suomesta turvapaikkaa eri syiden perusteella. Henkilö on turvapaikanhakija, kunnes valtio myöntää hänelle turvapaikan tai Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu eli UNHCR hyväksyy hänet pakolaiseksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016.) Suomeen on viime aikoina saapunut suuria määriä turvapaikanhakijoita. Vuosituhannen alusta viime vuosiin saakka hakijoita on ollut noin 1500 henkilöä vuodessa. Muutos hakijoiden lukumäärässä tapahtui vuonna 2014, jolloin Suomeen saapui 3651 turvapaikanhakijaa, vuonna 2015 heitä saapui jo 32 476. (Sisäministeriö 2016a.)

Kiintiöpakolaisella tarkoitetaan henkilöä, joka on paennut kotimaastaan toiseen maahan, mutta jonne ei kuitenkaan voi jäädä asumaan pysyvästi. Tällaisessa tilanteessa oleva henkilö voidaan sijoittaa uudelleen kolmanteen maahan niin kutsutussa pakolaiskiintiössä. Maita, jotka ottavat vastaan kiintiöpakolaisia, on yhteensä 25. Eduskunta päättää talousarvion hyväksymisen yhteydessä, kuinka monta kiintiöpakolaista Suomi sitoutuu vastaanottamaan. Esitykset siitä, mitä kansalaisuuksia ja miltä alueilta kiintiöpakolaisia valitaan, tekee sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä ulkoministeriö. Lopullisen päätöksen asiasta tekee sisäministeri. (Maahanmuuttovirasto 2016.)

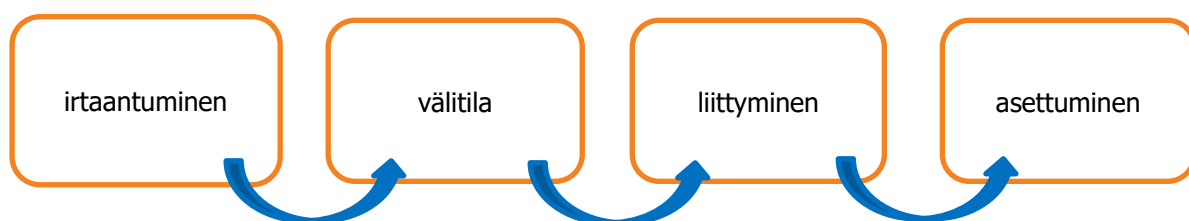
Suomi ottaa vastaan kiintiöpakolaisia, jotka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on määritellyt pakolaisiksi tai muilla tavoin suojelun tarpeessa oleviksi. UNHCR tekee ehdotukset vastaanotettavista pakolaisista ja lähettää ehdottamiensa pakolaisten tiedot Maahanmuuttovirastoon. Virasto tekee päätökset valinnasta yhteistyössä kuntien edustajien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) ja suojelupoliisin kanssa. Viranomaiset haastattelevat ehdotetut pakolaiset siinä maassa, missä he sillä hetkellä oleskelevat. Joissain tapauksissa valintoja voidaan tehdä myös pelkkien UNHCR:n asiakirjojen perusteella. Haastattelujen perusteella Maahanmuuttovirasto päättää, ketkä valitaan Suomen pakolaiskiintiöön. Sen jälkeen virasto myöntää valituille oleskeluluvan ja pakolaisaseman Suomeen. Maahanmuuttovirasto yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa sijoittavat pakolaiset kuntiin. (Maahanmuuttovirasto 2016.) Vuodesta 2001 alkaen Suomi on ottanut 750 kiintiöpakolaista vuodessa. Pakolaiskiintiötä voidaan nostaa eduskunnan päätöksellä. Esimerkiksi Syyrian vaikean tilanteen vuoksi kiintiö nostettiin 1050 pakolaiseen vuosina 2014 ja 2015. (Maahanmuuttovirasto 2016.)

Tärkein kiintiöpakolaisten uudelleen sijoittamisen peruste on kansainvälisen suojelun tarve. Kiintiöpakolaisia valittaessa arvioidaan myös vastaanoton ja Suomeen kotoutumisen edellytykset. Suo-

men painotukset pakolaisvalintoja tehtäessä ovat erityisesti haavoittuvien ryhmien uudelleen sijoittaminen. Haavoittuvaksi ryhmäksi katsotaan etenkin lapsiperheet ja vaikeassa asemassa olevat naiset. (Sisäministeriö 2017.)

2.2 Pakolaisuuden vaiheet

Pakolaisuuden vaiheet nähdään neljänä siirtymäriittinä. Alla on kuvattu pakolaisuuden vaiheet (kuva 2). Kunkin paenneen syyt lähtöön ovat erilaiset, mutta prosessin kaari pysyy Pentikäisen (2005b, 231) mukaan jotakuinkin samankaltaisena. Esimerkiksi välitilavaihe voi turvapaikanhakijalle tarkoittaa Suomeen tuloa ja pakolaiselle olemista pakolaisleirillä. Myös vaiheiden kesto riippuu paljolti yksilön pakolaisuuden syistä.

KUVA 2. Pakolaisuuden vaiheet (Pentikäinen 2005b, 231.)

Ensimmäinen vaihe alkaa kotimaasta irtaantumisena, jolloin lähdetään etsimään turvapaikkaa toisesta maasta. Irtaantumista seuraa välitila, jolloin pakolaisuus laillistuu, mutta henkilö ei vielä tiedä jatkosta. Välitilassa olevia henkilöitä yhdistää sosiaalisten järjestysten ja normien ulkopuolisuus sekä epätietoisuus tulevasta. Seuraava vaihe on liittyminen, jolla tarkoitetaan esimerkiksi kohdemaahan tuloa tai hetkeä, jolloin saadaan päätös turvapaikasta. Henkilöt kokevat usein tämän vaiheen pakolaisuuden parhaimpana aikana. Tila on kuitenkin väliaikainen, kun henkilö huomaakin, ettei pakolaisuus päätykään vaan on muodostunut ikään kuin ikuseksi leimaksi. Asettuminen kohdemaahan nähdään viimeisenä vaiheena pakolaisuudessa. Tällöin henkilöllä on mahdollisuus tehdä valinta, jääkö hän kohdemaahan vai muuttaako jonnekin muualle. Asettuminen tarkoittaa arjen alkamista ja kohdemaassa elämisen opettelua. (Pentikäinen 2005b, 231–234.)

3 KIINTIÖPAKOLAISTEN KOTOUTUMINEN

Kotoutuminen määritellään lain mukaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan yhteiseksi prosessiksi, jossa maahanmuuttaja oppii uusia taitoja pärjätäkseen työelämässä ja yhteiskunnassa. Kotoutuminen on pitkälinen prosessi, jonka aikana maahanmuuttaja sopeutuu uuteen maahan ja kulttuuriin. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, § 3.) Jokainen maahanmuuttaja kotoutuu omassa tahdissaan, ja lähes kaikki heistä tarvitsevat kotouttamistoimia. Kotoutumisen kannalta tärkeintä on kielten omaksuminen ja yhteiskunnan toimintojen ymmärtäminen. (Sisäministeriö 2016b.) Yhteiskunnan toimivuuden ja maahanmuuttajien hyvinvoinnin näkökulmasta kotouttamisen toteuttaminen on syytä järjestää kohdemaassa mahdollisimman hyvin (Perhoniemi ja Jasinskaja-Lahti 2005, 13).

Kotoutumisen käsitettä on käytetty vasta 1990-luvulta lähtien, joten se on varsin uusi käsite. Kotoutuminen voidaan nähdä myös eräänlaisena sopeutumisenä johonkin uuteen. Kotoutumisen perusedellytyksiä ovat niin toimintakyvyn ylläpito kuin myös taloudellisten asioiden hoituminen. Edellä mainittujen seikkojen ollessa kunnossa, uuden maan tapojen ja kulttuurillisten eroavaisuuksien opettelu on helpompaa. Hyvää kotoutumista edesauttaa myös sosiaalisten suhteiden luominen valtaväestöön. Kaikkein haastavinta kotoutumisprosessissa on sopeutua henkisesti tasolla kaikkiin näihin isoihin muutoksiin. Lähtömaasta muuttamiseen liittyvä stressi ja mahdolliset uudessa maassa kohdatut ennakkoluulot aiheuttavat monelle henkistä painetta ja kuormittumista. (Perhoniemi ja Jasinskaja-Lahti 2005, 13–14.)

Kotoutuminen on prosessi, jonka jokainen yksilö kokee eri tavoin. Kokemukseen vaikuttavat vastaanottava yhteiskunta, maahanmuuttajan tausta sekä henkilökohtaiset taidot ja ominaisuudet. Joillakin maahanmuuttajilla kotoutumisprosessi on nopea, kun taas toisilla se kestää läpi elämän. Myös vastaanottavaan maahan saapumisen ajankohdalla on merkitystä henkilön kotoutumisessa. Etenkin taloudellisen taantumien aikana maahantulo on erityisen ongelmallista. Kohdemaan taantuma voi hidastaa ja vaikeuttaa maahanmuuttajien olosuhteiden asettumista valtaväestön tasolle. (Oivo 2013, 2.)

3.1 Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välinen vuorovaikutus

Yhteiskunnan tuki on oleellinen osa onnistunutta kotoutumista. Viranomaisten tehtävä on huolehtia kotouttamispalveluiden järjestämisestä, mutta myös maahanmuuttajan oma rooli kotoutujana on tärkeä. Kotoutuminen on aina kaksisuuntaista vuorovaikutusta, jossa samanaikaisesti yhteiskunta monimuotoistuu ja maahanmuuttaja saa tietoja ja taitoja toimia uuden yhteiskunnan tavoilla. Maahanmuuttajan tulee ottaa vastuuta omasta kotoutumisestaan, mutta yhteiskunnalla on velvollisuus ja vastuu tarjota hänelle vaihtoehtoja osallisuuden mahdollistumiseksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016.)

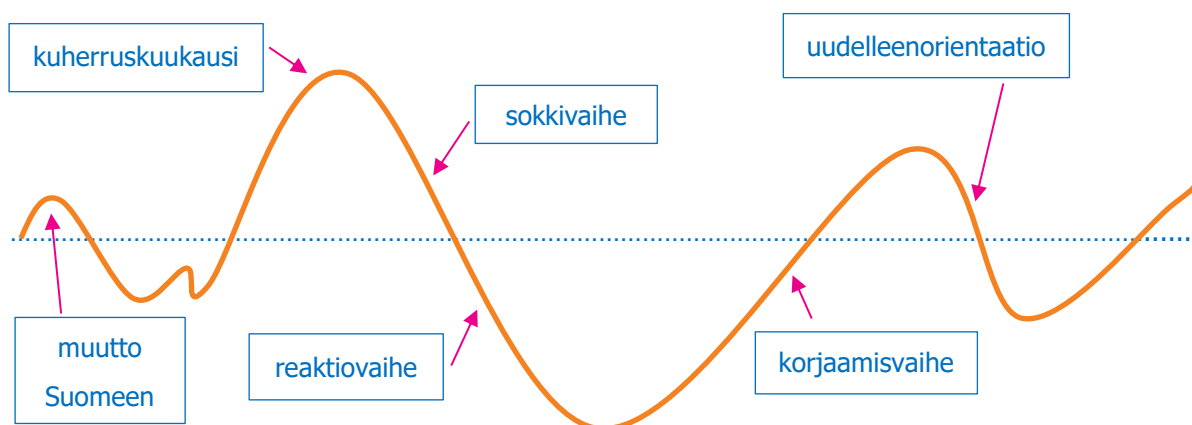
Selvää on se, että maahanmuuttajan on tunnettava tulomaan tavat sekä noudatettava yhteiskunnan lakeja ja yhteisiä säädöksiä. Tärkeää on myös se, että maahanmuuttaja saa pitää yllä omaa kulttuurista erityisyyttään (Alitolppa-Niitamo ja Säävälä 2013, 7). Voidaan ajatella maahanmuuttajan elävän

ikään kuin kolmessa erilaisessa maailmassa yhtä aikaa: hän tulee aina olemaan jollain tavalla kytköksissä kotimaahansa, toisaalta hän on osa kohdemaan maahanmuuttajayhteisöä, mutta samalla suomalaisen yhteiskunnan alainen. Kaikilla näillä osapuolilla on erilaiset odotukset maahanmuuttajan toiminnasta ja elämästä. (Räty 2002, 108.) Kotoutumisen perustana voidaan ajatella näiden kolmen maailman onnistunutta sulautumista yhdeksi kokonaisuudeksi.

Ympäristön vaikutusta kotoutumiseen ei tule vähätellä. Valtakulttuurin asenteet vaikuttavat suuresti maahanmuuttajan kotoutumisprosessiin. Vastaanottavan yhteiskunnan tulee miettiä esimerkiksi sitä, täytyykö maahanmuuttajan omaksua valtaväestön arvot osaksi omaa toimintaansa vai voiko hän säilyttää lähtömaansa kulttuurin ajattelutavat. Voidaan pohtia, pitääkö maahanmuuttajan itsensä ylläpitää omaa kulttuurista erityisyyttään vai onko valtakulttuurin tehtävä ylläpitää sitä, esimerkiksi järjestämällä kielikoulutuksia ja avustamalla vähemmistöjärjestöjen toimintaa. (Räty 2002, 124–125.)

3.2 Psyykkisen kotoutumisen prosessi

Jokaisella on oma elämänsähistoriansa, johon kuuluvat elämän ilot ja surut. Tuo historia seuraa mukana maahanmuuttajaa hänen saapuessaan Suomeen. Lähtiessään kotimaastaan jokainen joutuu luopumaan jostain, riippumatta siitä, mitkä muuton syyt ovat olleet. Uudessa maassa jokainen käy läpi prosessin sopeutuakseen uuteen tilanteeseen. (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri 2014.) Luvussa 2.2 kuvattiin pakolaisuuden vaiheita. Myös kotoutumisella voidaan katsoa olevan erilaisia kausia. Kuvassa 3 esitetään vaiheet, jotka tavallisesti liittyvät kotoutumisen prosessiin.

KUVA 3. Kotoutumisen prosessikaavio (Haavikko ja Bremer 2009, 20.)

Muuton jälkeen koetaan tyypillisesti kohdemaan kanssa niin kutsuttu kuherruskuukausi. Tämä kausi näyttäytyy nimensä mukaisesti aikana, jolloin uuden maan erilaisuus ei vielä häiritse vaan kiehtoo. Aika on maahanmuuttajalle toivontäyteistä, odotukset ja toiveet uudelta kotimaalta ovat korkealla. Yleensä henkilö uskoo tässä vaiheessa vahvasti esimerkiksi työpaikan löytymiseen ja asioiden järjestymiseen. Toivo ja usko ovat ihmisen keinoja vakuuttaa itselleen, että päätös lähtemisestä on ollut oikea. (Haavikko ja Bremer 2009, 21–22.)

Seuraava vaihe kaaviossa on sokkivaihe. Tuolloin henkilön havainnot alkavat olla realistisempia uudesta maasta: Suomesta ja suomalaisista aletaan löytää huonojakin puolia. Kielikoulutusta ei olekaan saatavilla niin pian, kuin ehkä toivottaisiin ja byrokratia on monimutkaista ja hidasta. Lähtömaa saattaa alkaa näyttäytymään parempana ja lähtöä voidaan katua. Usein ihminen reagoi sokkivaiheessa myös somaattisesti: hänellä saattaa esiintyä selittämättömiä fyysisiä vaivoja. Kolmantena kautena on reaktiovaihe, jolloin henkilöllä esiintyy usein voimakkaita tunteita ja reaktioita. Tavallisia reaktioita tässä vaiheessa ovat niin fyysiset kuin psyykkisetkin oireet ja tuntemukset. Syyllisyys omasta pelastumisesta ja epävarmuus lähtömaahan jääneistä omaisista ovat yleisiä huolia prosessin aikana. Kielteiset tunteetkin kuuluvat sopeutumisprosessiin. (Haavikko ja Bremer 2009, 23.)

Neljännessä vaiheessa usko selviytymiseen alkaa palata. Tätä vaihetta kutsutaan korjaamisvaiheeksi. Elämään ja tulevaisuuteen uudessa maassa halutaan ja ennen kaikkea uskalletaan panostaa. Kotimaan huonot uutiset saattavat edelleen aiheuttaa takapakkia kotoutumiselle, mutta pääsääntöisesti usko tulevaisuuteen on luja. Prosessin viimeisessä vaiheessa, eli uudelleenorientaatiossa, henkilön elämään tulevat jälleen osaksi tavalliset arjen ilot ja surut. Henkilö alkaa nähdä maahanmuuton myönteiset puolet, ja voi kokea olevansa sopeutunut. (Haavikko ja Bremer 2009, 23.)

3.3 Akkulturaatioteoria ja akkulturaatiostrategiat

Akkulturaatioteorialla kuvataan yhteiskunnan ja vähemmistöjen keskinäistä vuorovaikutusta ja kotoutumisen eri mahdollisuuksia. John Berryn kehittämän akkulturaatioteorian avulla voidaan pohtia, miten vähemmistöryhmän edustaja sulautuu yhteiskuntaan, mutta myös sitä, kuinka yhteiskunnan asenteet vaikuttavat maahanmuuttajaan. Akkulturaatiolla tarkoitetaan kahden ryhmän, kuten esimerkiksi vähemmistön ja valtaväestön, kohtaamista ja siitä syntyvää muutosprosessia. Yleensä vähemmistöryhmän toimintatavoissa ja asenteissa tapahtuu suurempia muutoksia verrattuna valtaväestöön. (Räty 2002, 125.) Olennaisena osana akkulturaatiota ovat eri akkulturaatiostrategiat, joiden suhteita kuvataan alla olevassa taulukossa (Schubert 2013, 65).

Halu säilyttää oma kulttuuri			
Valtaväestön kontaktit tärkeitä		KYLLÄ	EI
	KYLLÄ	integraatio	assimilaatio
	EI	separaatio	marginalisaatio

TAULUKKO 1. John Berryn (1986) akkulturaatiostrategiat (Schubert 2013, 65.)

Maahanmuuton ihannemallista eli integraatiosta puhutaan, kun maahanmuuttaja sulautuu täydellisesti valtaväestön toimintatapoihin säilyttäen samalla oman kulttuurin piirteitä ja tapoja. Assimilaatiostrategian omatessaan maahanmuuttaja kokee sopeutuvansa nopeammin yhteiskuntaan, jos hän oppii mahdollisimman hyvin valtaväestön kielen ja tavat. Vähemmistökulttuuri jää tällöin taka-alalle ja valtaväestön kulttuuria arvostetaan erityisesti. Henkilön suhtautuminen valtaväestön kulttuuriin

omaksuamiseen ja oman kulttuurin säilyttämiseen vaihtelee elämäntilanteen mukaan. (Räty 2002, 126.)

Separaatiostrategian omaaviksi henkilöiksi voidaan luokitella ne maahanmuuttajat, jotka vaalivat ja ylläpitävät vain alkuperäistä kulttuuriaan ja välttelevät kanssakäymistä muiden kulttuurien kanssa. Marginalisaatiostrategian omaksunut henkilö ei osoita kiinnostusta omaa kulttuuriaan eikä myöskään tulomaan kulttuuria kohtaan. (Zacheus 2010, 217.)

3.4 Transnationaalisuuden näkyminen kotoutumisessa

Transnationaalisuuden käsite on alkujaan 1990-luvulta, jolloin on tarkasteltu pakolaisten keskuudessa käytävää liikkuvuutta. Pakolaiset on yleensä nähty sodan jaloista tulleina ja juuriltaan revittyinä ihmisinä, jotka eivät edusta mitään kulttuuria. (Huttunen 2012, 10–11.) Transnationaalisuudella tarkoitetaan yli rajojen liikkuvaa ihmistä. Transnationalismiin lasketaan kaikki sosiaaliset, kulttuurilliset, poliittiset ja taloudelliset sidokset entiseen kotimaahan. (Dahinden 2010, 51.)

Maahanmuuttajat voivat kokea kuuluvansa moneen eri maahan tai paikkakuntaan, mutta yhtä aikaa heistä voi tuntua, etteivät he kuulu mihinkään. Kokemukseen vaikuttaa erityisesti se, miten kohde- maassa on määritelty "oikeanlainen" kansalainen. Lisäksi sopeutumisen kokemukseen vaikuttavat rodulliset, etniset ja sukupuoliset näkökulmat. (Keskinen, Vuori ja Hirsiaho 2012, 26.) Pakolainen nähdään yleensä kulttuurisilta juuriltaan revittyinä, eikä hänen yksilöllisyyttään tai historiaa juurikaan huomioida. Mikäli ihmistä ei nähdä yksilönä, hän menettää toimijuutensa, ja ilman toimijuutta ei voida nähdä historiallisia, sosiaalisia ja kulttuurillisia prosesseja, joiden vuoksi henkilöt ovat muuttaneet maasta toiseen. (Huttunen 2012, 11–12.)

Pakolaisena Suomeen tulleet henkilöt verrattuna heidän Suomessa syntyneisiin lapsiinsa kokevat ja elävät transnationaalisuutta eri tavoin. Lotta Haikkola (2012, 7) on tehnyt tutkimuksen toisen sukupolven maahanmuuttajanuorten transnationaalisten siteiden muodostumisesta. Haikkolan tekemä tutkimus osoittaa, etteivät transnationaaliset suhteet periydy suoraan vanhemmalta lapselle, vaan nuoren tulee itse muodostaa suhteet esimerkiksi matkustamalla vanhemman lähtömaahan ja tutustumalla perheverkostoihin.

4 KOTOUTTAMINEN SUOMESSA

Kotouttaminen tarkoittaa lain mukaan maahan muuttaneen kotoutumisen edistämistä viranomaisten ja erilaisten palveluiden avulla. Viranomaisen tehtäviin kuuluu antaa maahanmuuttajille tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, sen palvelujärjestelmästä sekä kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. Kotouttamislain 8. pykälässä mainitaan myös, että maahanmuuttajalla on oikeus saada neuvontaa ja ohjausta kotoutumista edistävästä toimenpiteistä, palveluista ja työelämästä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, § 3, § 8.)

Kotouttamispolitiikka sisältää monia eri alueita kotoutujan elämässä, keskeisimpänä maahanmuuttajien työllistymisen. Tärkeää on kuitenkin työllistymisen ohella seurata ja kehittää muitakin elämän osa-alueita kotoutumisen saralla. Työ- ja elinkeinoministeriön raportti Kotoutumisen kokonaiskatsaus sisältää kattavasti tietoa maahanmuuttajien kotoutumisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa valtakunnallisesta arvioinnista ja seurannasta koskien kotouttamispolitiikan ja hyvien etnisten suhteiden edistämistä. Seurannan tavoitteena on tiedon tuottaminen ja kehittämistarpeiden tunnistaminen kotouttamispolitiikan sekä kotoutumista ja työllistymistä edistävien palvelujen saralla. (Oivo 2013, 2.)

Maahanmuuttajalle tehtävässä kotouttamisen alkukartoituksessa selvitetään maahan muuttaneen kielikoulutuksen sekä muiden kotoutumista tukevien palveluiden tarve. Jokaisella oleskeluluvan saaneella on oikeus kotouttamissuunnitelmaan, mikäli henkilö oleskelee Suomessa vähintään vuoden. Kotouttamissuunnitelma tulee toteuttaa kolmen vuoden kuluessa suunnitelman tekemisestä. Kotouttamisaikaa voidaan pidentää, mikäli kotouttamistoimenpiteille on perusteltu tarve. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 §9, §18.)

Kotouttamisen vaiheisiin kuuluu kotouttamisen suunnittelu, kotoutumisen seuranta ja kotouttamisen lopettaminen. Kotouttamisen suunnitelma on tehtävä yhteistyössä eri sosiaalialan toimijoiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan muun muassa asiakkaan tilanne, sosiaaliset suhteet, sopeutumisen tilanne, sosiaalihuollon tarve ja kotouttamisen tavoitteet. Kotouttaminen päätetään, kun kotouttamisaste nähdään riittäväksi tai viimeistään kolmen tai erityisistä syistä viiden vuoden päästä. Toiseen maahan tai kuntaa muuttaminen päättää kotouttamissuunnitelman alkuperäisessä kunnassa. (Jäppinen, Miettinen, Röppänen ja Viinikainen 2011, 11, 14.)

Maahanmuuttajien kotouttamistyöstä vastaavat lukuisat tahot niin alueellisesti, paikallisesti kuin kansallisestikin. Näitä tahoja ovat muun muassa työmarkkinajärjestöt, työ- ja elinkeinotoimisto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), aluehallintovirasto (AVI), Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL), Maahanmuuttovirasto (Migri), ministeriöt, Opetushallitus (OPH), Kansaneläkelaitos (KELA), kunnat, seutukunnat, poliisi ja kolmas sektori, kuten muun muassa Suomen Punainen Risti (SPR). Edellä mainituilla toimijoilla on jokaisella oma tehtävänsä maahanmuuttajien kotouttamistyössä. Poikkeuksena muihin EU-maihin Suomessa on kotoutumiskoulutuksen hallinnointi ja suunnittelu suurimmaksi osaksi viranomaistyötä, kun muualla kolmannella sektorilla ja maahanmuuttajajärjestöillä on suuri rooli kotouttamisprosessissa. (Pöyhönen, Tarnanen, Vehviläinen, Virtanen ja Pihlaja 2010, 48, 54.)

Ylä-Savossa kiintiöpakolaisten kotouttamistyö aloitettiin vuonna 2013 ensimmäisten pakolaisten saavuttua alueelle. Maahanmuutto- ja pakolaispalveluiden yksikössä Iisalmessa toimivat pakolaistyö ja maahanmuuttoneuvonta. Kiintiöpakolaisten viranomaisohjausta hoitavat maahanmuuttotyön koordinaattori ja pakolaisohjaajat. Ohjausta annetaan asiakkaan tarpeista riippuen kolmesta neljään vuotta, minkä jälkeen heidät ohjataan tulevien palveluiden piiriin. Pakolaisohjaajien tehtävänä on tukea näiden vuosien aikana henkilöä niin, että hän pystyy toimimaan mahdollisimman itsenäisesti. Pakolaistyötä tekevien tärkeänä tavoitteena on myös hälventää kuntalaisten ennakkoluuloja pakolaisia kohtaan. (Iisalmen kaupunki 2016a, 5–6.)

Vapaaehtoistoimijoilla on myös tärkeä rooli kotouttamistyössä, ja heidän panoksensa otetaan käyttöön jo pakolaisten tulon valmisteluvaiheessa. Vapaaehtoiset toimivat pakolaisten ystävinä ja tutustuttavat heitä suomalaiseen kulttuuriin. Viranomais- ja vapaaehtoistyön roolit kiintiöpakolaisten kotouttamisessa määritetään alusta alkaen. Vapaaehtoisen ei ole tarkoitus tehdä viranomaisten kotouttamistyötä vaan olla tukemassa pakolaista kotoutumisprosessissa ystäväinä ja kumppanina. (Iisalmen kaupunki 2016a, 7.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tavoitteena opinnäytetyössä oli selvittää maahanmuuttajien henkilökohtaisia kotoutumiskokemuksia ja arjessa selviytymistä. Lisäksi haluttiin tietoa siitä, mitkä ovat pienen kunnan vahvuudet vastaanottaessa pakolaisia. Työn tarkoituksena oli myös tuottaa tietoa pakolaistyön käytettäväsi, jotta he voivat hyödyntää sitä arvioidessaan ja kehittäessään kotouttamistyötä. Kysymyksiin haettiin vastauksia kirjallisuudesta sekä kiintiöpakolaisille tehdystä haastatteluista. Tutkimuksen tavoitteista johdettiin yksi pääkysymys, jonka ympärille rakentuivat tutkimuskysymykset.

Pääkysymys

- Miten kiintiöpakolaiset kokevat kotoutuneensa Ylä-Savoon?

Tutkimuskysymykset

- Mitkä tekijät vaikuttavat henkilön kotoutumiseen?
- Mikä on pakolaistyön rooli maahantulon alkuvaiheessa?
- Mitä kiintiöpakolainen ajattelee kotikunnastaan?
- Mitkä tekijät vaikuttavat kiintiöpakolaisten haluun muuttaa pois pienistä kunnista?

Tarve opinnäytetyön tekemiselle tuli työn toimeksiantajalta Iisalmen kaupungin maahanmuutto- ja pakolaispalveluilta. Työn ohjaajana toimii maahanmuuttotyön koordinaattori Nina Herd. Iisalmen kaupungin maahanmuutto- ja pakolaispalveluissa työskentelevät maahanmuuttotyön koordinaattori, yksi maahanmuuttoasiantuntija ja kaksi pakolaisohjaajaa. (Herd 2017-01-30.) Toinen ohjaajista hoitaa myös pakolaisten sosiaalityöntekijän tehtävää. Yksikkö tarjoaa muun muassa pakolaisten parissa tehtävää laajaa ohjaus- ja neuvontatyötä. Heidän tehtäviinsä kuuluvat yhteistyö pakolaisten eri verkostojen kanssa ja osallistuminen hankkeiden suunnitteluun ja hakemiseen. (Iisalmen kaupunki 2016b, 19.)

Tutkimuksen tulokset hyödyntävät suoraan toimeksiantajaa. Tutkimus antaa tietoa kiintiöpakolaisten kotoutumisesta, jota pakolaistyö voi hyödyntää kehittäessään kotouttamistyötä. Myös tulevat pakolaisryhmät hyötyvät opinnäytetyöstä saaduista tiedoista pakolaistyön kehittäessä työtään saamiensa tietojen avulla. Laajemmin ajateltuna myös valtakunnallinen maahanmuuttotyö ja Ylä-Savossa asuva väestö saavat opinnäytetyöstä tietoa kiintiöpakolaisten kotouttamisesta ja kotoutumisesta kunnassaan. Lisäksi seuraavat aiheesta opinnäytetyötään tekevät voivat käyttää tätä työtä lähteenä tutkimuksessaan.

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tulee pohtia, mitä merkityksiä tutkitaan, ja liittyvätkö ne kokemuksiin vai käsityksiin. Tutkimuksessa tulee huomioida, että kokemus on aina omakohtainen. Laadullisella tutkimuksella ei ole tarkoitus löytää totuutta vaan tehdä tulkintoja aiheesta kokemusten kautta. Tutkimuksen avulla voidaan luoda erilaisia malleja, ohjeita tai toimintaperiaatteita tutkittavasta aiheesta. (Vilkkä 2005, 97–98.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa katsotaan olevan tiettyjä piirteitä (Kananen 2014, 18; Hirsjärvi ym. 2015, 164), joista alla esitellään olennaisimmat kohdat koskien opinnäytetyötämme.

- Aineisto kerätään luonnollisessa ympäristössä.
- Tutkimuksen aineisto saadaan pääosin tutkittavilta vuorovaikutustilanteissa.
- Tutkimuksen tulokset nousevat tutkittavista itsestään ja toimijana on tutkija.
- Tutkimuksessa käytettäviä metodeja ovat muun muassa teemahaastattelut, ryhmähaastattelut ja osallistuva havainnointi.
- Tutkimuksen kohdejoukko on valittu tarkoituksen mukaisesti.
- Laadullisen tutkimuksen suunnitelma joustaa ja muokkaantuu tutkimuksen edetessä.

6.1 Haastattelujen toteutus

Aineisto kerättiin kesä-elokuussa 2016. Käytännössä ne toteutettiin Iisalmen kaupungin toimistotiloissa, joissa ei haastatteluhetkellä ollut ulkopuolisia henkilöitä. Haastattelut nauhoitettiin kahdelle nauhurille. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua (liite 1). Kysymykset haastatteluissa olivat kaikille samat. Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa kuitenkin sitä, että kysymysten sanamuotoja ja järjestystä voidaan muuttaa tilanteen mukaan ja myös selventäviä lisäkysymyksiä voidaan tehdä (Opintokeskus Sivis 2016). Haastattelun runkona käytettiin kotoutumisen arviointilomaketta. Lomake on otettu Jyväskylän sosiaalipalveluiden nettisivulta, ja se on valmis kotoutumispalveluiden käyttämä työväline (Jyväskylän sosiaalipalvelut 2015). Pakolaisohjaajat Iisalmissa ovat muokanneet sen sopivaksi tälle alueelle, ja siitä laadittiin versio käytettäväksi opinnäytetyössä.

Tutkimusta varten haastateltiin seitsemää Ylä-Savon alueella asuvaa kiintiöpakolaista. Haastateltavat valikoituivat sen mukaan, kuinka kauan he olivat asuneet Suomessa. Pääsääntöisesti haastattelut tehtiin vuonna 2013 saapuneille kiintiöpakolaisille. Yksi haastatelluista oli tullut Suomeen 2015, mutta hänen kielitaitonsa oli samalla tasolla joidenkin 2013 tulleiden kanssa. Haastateltavien määrä selittyi osin sillä, että monet 2013 tulleista kiintiöpakolaisista olivat muuttaneet ennen haastatteluja alueelta pois. Haastateltavia ei työn edetessä ollut tarpeellista tiedon kartuttamisen kannalta saada lisää, koska haastattelujen edetessä huomattiin, etteivät vastaukset antaneet enää uutta tietoa tutkimuksen kannalta.

Haastattelussa käytiin läpi henkilöiden Suomeen tuloa ja arjen sujuvuutta kolmen vuoden ajalta. Etukäteen tehdyssä haastattelulomakkeessa oli teemoja, joiden alle oli laadittu apukysymyksiä. Teemoja olivat Suomeen tulo, ohjaus, käytännön arkielämä, palveluiden käyttäminen, koulutus ja työ, sosiaaliset suhteet, asuminen ja ympäristö sekä osallisuus. Haastattelut etenivät suurelta osin samalla kaavalla, mutta kysymysten asettelu ja järjestys poikkesivat haastateltavasta ja hänen kielitaidostaan riippuen. Haastattelua johdatteli myös haastateltavan mielenkiinto ja halukkuus keskustella kyseisestä aiheesta. Joidenkin kohdalla kysymys ja vastaus jäivät leijumaan ilmaan, eikä niitä käsitelty yhteisen kielen ja ymmärryksen loppuessa.

Yksinkertaisin tapa määritellä haastattelu on nimittää sitä keskusteluksi, jolla on päämäärä. Haastattelun ero keskusteluun on kuitenkin se, että haastattelulla kerätään tietoa, kun taas keskustelulla on usein pelkkä yhdessäolofunktio. Haastattelu tapahtuu haastattelijan johdolla ja hänen lähtökohdistaan, kuten tarpeesta kerätä informaatiota jotakin tarkoitusta varten. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 42.) Haastattelu on tiedon hakemista ja siksi virallisempaa kuin normaali keskustelu. Kuitenkin myös haastattelussa on syytä ottaa huomioon haastateltavan ja haastattelijan välinen vuorovaikutus.

Haastattelu on sosiaalialalla paljon käytetty työmenetelmä. Haastattelun käyttämistä tiedon keruuseen suositaan esimerkiksi silloin, kun halutaan saada laajaa tietoa asian tai henkilön kehitymisestä ja oppimisesta. Haastattelu on suhteellisen hidas työskentelymenetelmä, ja myös tiedon analysointi ja jälkityöt vievät aikaa. (Hirsjärvi ym. 2015, 206.) Lisäksi, kun haastateltavana on vieraskielinen henkilö ja käytössä ei ole tulkkausta, aikaa menee sanojen selventämiseen sekä haastattelun merkitysten tulkitsemiseen.

Haastateltavien ja haastattelijan välille muodostuu luontevampi vuorovaikutussuhde, kun heidän välillään ei ole teknisiä välineitä. Tutkimushaastattelu on lopulta muodoltaan hyvin samankaltainen kuin muutkin kasvokkain tapahtuvat keskustelut. Kummassakin tapauksessa teemme oletuksia, kysymme kysymyksiä ja välitämme kiinnostusta tavoilla, jotka olemme omaksuneet jo lapsena kielen oppimisen yhteydessä. Arkikeskustelu ja tutkimushaastattelu eroavat toisistaan kuitenkin erityisten osallistujaroolien ja sen tarkoituksen mukaan. Haastatteluun ryhdytään aina tutkijan aloitteesta. Tutkija on yleensä myös se, joka ohjaa keskustelua. Haastattelun kautta pyritään johonkin tiettyyn päämäärään, ja tutkimuksen tavoite on haastattelun ohjenuora. (Ruusuvoori ja Tiittula 2005, 22.)

6.2 Aineiston analysointi

Aineisto litteroitiin syyskuussa 2016, jonka jälkeen hävitimme nauhoitukset ja tulostetut litteroinnit asianmukaisesti. Nauhoitukset ja tiedostot poistimme laitteiden tallennustilasta välittömästi niiden purkamisen jälkeen ja paperiset versiot tuhosimme. Haastattelujen litterointia emme kirjoittaneet sanatarkasti ylös, koska ne sisälsivät suurelta osin yksittäisten sanojen toistoa ja kertausta. Litteroinnin tarkkuus on sanatarkkaa ainoastaan tulkin kääntämässä haastattelussa.

Kerätyn aineiston litteroinnin jälkeen tekstimassaa tarkasteltiin tutkimusongelman ja -kysymysten näkökulmasta. Tämän jälkeen aloitettiin tekstin koodaus tutkimuskysymysten alle, liitteestä (liite 2)

näkyä esimerkki siitä, kuinka vastauksia tutkimuskysymysten käsiteltiin. Tutkimuskysymykset laitettiin taulukkoon ja etsittiin vastauksista yhteneväisyyksiä, joista huomattiin yhteiset vaikuttavat tekijät. Saadusta aineistosta johdettiin alle ryhmiä, jotka vastasivat kysymyksiin. Luokittelun jälkeen seurasi uusi analysointivaihe, kun etsimme kirjallisuudesta tietopohjaa tukemaan tutkimaamme ilmiötä.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tavoite oli selvittää haastattelun avulla kiintiöpakolaisten henkilökohtaisia kokemuksia kotoutumisestaan Ylä-Savoon. Tutkimuskysymykset noudattivat kaavaltaan Jyväskylän kotoutumispalveluiden käyttämää kotoutumisen arviointilomaketta. Tutkimuskysymykset muokattiin tälle kohdejoukolle sopiviksi. Kysymykset koskivat haastateltavien pärjäämistä arjessa, heidän saamaansa tukea ohjaajilta ja mielipiteitä kunnasta tai kaupungista, jossa he asuvat.

Tutkimuksen osallistujat koostuivat kuudesta vuonna 2013 sekä yhdestä vuonna 2015 Suomeen saapuneesta kiintiöpakolaisesta. Osallistujista neljä oli naisia ja kolme miehiä. Ikäjakauma haastatelussa oli 18–61 vuotta. Yhdessä haastattelussa käytettiin viranomaistulkkia. Haastattelut on purettu siten, ettei niiden vastauksista pysty tunnistamaan haastateltavia. Henkilökohtaiset tiedot on muutettu tunnistamattomiksi.

7.1 Kotoutumiseen vaikuttavia tekijöitä

Suurimmat kotoutumiseen vaikuttavat tekijät liittyvät kulttuuriin, kielitaitoon, sosiaalisiin suhteisiin, ikään ja ympäristöön. Monet haastateltavat kokivat yhteiskuntaan ja suomalaiseen kulttuuriin tutustumisen yhdeksi tärkeimmistä hyvään kotoutumiseen liittyvistä tekijöistä. Yhteiskunnan ja byrokratian tunteminen on erittäin tärkeää, jotta osaa toimia oikein uudessa maassa. Lähtömaan kulttuuri ja elämäntavat olivat hyvin erilaisia kuin Suomessa. Eroavaisuuksien vuoksi suomalaisten tapojen oppiminen koettiin hitaaksi ja vaikeaksikin: ”On vaikeaa oppia kulttuurin erityispiirteet. Kulttuuri on erilainen ja koen, että etäisyys on suuri ennen kuin päästään siihen pisteeseen, että voi sanoa ollaan ymmärretty ja kotiuduttu. Se vie aikaa.”

Nuorten ja vanhempien vastaajien välillä oli selkeä ero asenteissa ja motivaatiossa kotoutumista ja uutta kotimaata kohtaan. Eroja löytyi myös siitä, mitä he ajattelivat kyvyistään ja valmiuksistaan oppia uuden kotimaansa toimintatavat. Etenkin nuoret haastateltavat kokivat, että uuden maan säännöt ja kieli tulisi oppia mahdollisimman nopeassa tahdissa, jotta kotoutumisen voitaisiin katsoa onnistuneen: ”Pitää mahdollisimman nopeasti yrittää samaistua siihen yhteiskuntaan. Eli opetella kieli, kulttuuri ja pitää olla itse aktiivinen, että tutustuu miten maassa asiat toimii. Täytyy yhdenmukaistua sen (Suomen) kanssa ja tuntea se hyvin.”

Kielitaidon tai sen puutteen koettiin olevan vastaajien keskuudessa tärkeä kotoutumiseen vaikuttava tekijä. Kielitaito vaikuttaa suhteiden muodostumiseen valtaväestön kanssa, mutta se myös kehittyy sosiaalisten suhteiden avulla. Alla olevassa lainauksessa eräs vastaaja kertoo suomalaisten kontaktien puutteen näkyvän hänen kielitaidon kehittymisessään. ”Suomalaisten kanssa on vähän vaikeaa tai suomalaisiin on vaikea tutustua. Ei tule juttua, on kyseessä mies tai nainen ja tämä on vaikuttanut (kielen oppimiseen).” Haastateltavat, jotka olivat löytäneet suomalaisia ystäviä ja pääsivät keskustelemaan arkikielillä heidän kanssaan, oppivat verrattain nopeasti uuden kielen. Kielitaidon oppimiseen vaikuttavat myös henkilön kyky ottaa tietoa vastaan sekä hänen asenteensa ja ikänsä. Kieli-

taidottomuus vaikuttaa suuresti tavallisiin arkipäivän asiointitilanteisiin ja varmuuteen asioida eri paikoissa. ”Pitäisi opetella hyvin suomea. Kieli tärkeä, jos ei ymmärrä niin ei voi mennä terveyskeskukseen.” Kuten edellinen sitaatti antaa ymmärtää, on kielen oppimisella merkitys myös avun pyytämiseen ja palvelujen hakemiseen.

Kotoutujan ikä vaikuttaa uuteen maahan sopeutumiseen merkittävästi. Mitä nuorempana henkilö muuttaa maahan, sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän kotoutuu paremmin. Lapsena tai nuorena tulleiden pakolaisten on helpompi oppia uusi kieli ja saada ystäviä kantaväestöstä. Vanhemmalla väestöllä ei välttämättä ole muita sosiaalisia suhteita kuin muut vierasmaalaiset. Haastateltavat puhuivat iän vaikutuksista kotoutumiseen muun muassa seuraavasti: ”Ei kaikki perheessä osaa, yleensä minä autan, jos minä en olis, sitten äiti soittas mulle tai tulis pakolaisohjaaja käymään”, ”Minä pärjään (nuori), äiti tarvitsee apua” ja ”Nuoret saavuttavat kotoutumisasteen 80 prosenttisesti, jos syntyy täällä niin vielä korkeampi, eli on se integraatio tänne. Täysi-ikäiselle se on vaikeampaa, että tulisi samanlainen kuin suomalaisesta”. Kyseisistä sitaateista ja muista haastattelun tuloksista voidaan päätellä, että nuoret uskovat omaan pärjäämiseensä, mutta huoli vanhemmista vaijaa.

Ystävyyssuhteiden luominen ja ihmisten sulkeutuneisuus Ylä-Savossa koettiin joiltain osin haastavaksi. Etenkin nuoret olisivat toivoneet enemmän kontakteja valtaväestön kanssa. Nuoret kertoivat, kuinka suomalaiset eivät tule juttelemaan ja että tutustuminen oman ikäisiin on vaikeaa. Ystäviä nuoret olivat kyllä löytäneet, mutta usein huomattavasti vanhemmista ihmisistä. Sosiaalisten suhteiden vaikutusta kotoutumiseen haastatellut kuvasivat seuraavilla tavoilla: ”Nuoria ei ole helpompi tulla ystäviksi, ehkä he ovat ujoja tai en tiedä?” ja ” – – kolme vuotta asunut Savossa ja ei samanikäinen (suomalainen) ystävä Iisalmesta. Mä jutella heidän kanssa, mutta he sanovat pelkäävät ulkomaalaisia. Mä itse en jaksakaan mennä jutella ja tutustua, mä haluaisin jutella mutta he ei jatka”. Edellä olevat lainaukset kertovat mahdollisesti Ylä-Savon asukkaiden ennakkoluuloista maahanmuuttajia kohtaan, mutta suoranaista vihamielisyydestä tai rasismista haastateltavat puhuivat vähän. Poikkeuksiakin sosiaalisten suhteiden syntymisessä oli, kuten esimerkiksi nuori, jonka ystäväpiiri koostui pääosin kantasuomalaisista. Hän oli löytänyt ystäviä opiskelujen parista ja oppinut sitä kautta suomen kielen erittäin hyvin.

”Muistan kun katsoin ikkunasta ja siellä näkyi vain lunta ja bussilla tänne ja joka puolella oli lunta ja minä pahoitin mieleni. Olin todella pahoillani, että olimme tulleet Suomeen.” Suomen sääolosuhteet puhuttivat jokaista haastateltua. Kylmyys ja pimeys olivat asioita, jotka ihmetyttivät ja jopa järkyttivät tulijoita heidän saapuessaan Suomeen. Jotkut eivät tienneet lähtiessään, mihin maahan he pääsisivät asettumaan. Toiveissa oli saattanut olla joku toinen maa, ja tieto pääsemisestä juuri Suomeen ei ollut aina myönteinen seikka. Eräs vastanneista kuvasi tunnelmia näin: ”Jotain tietoja oli Suomesta sen verran, että Suomi on ilmastoltaan hyvin kylmä maa. Sitten se, ettei tänne ole turvapaikanhakijoita tullut hirveän paljon nimenomaan sääolosuhteiden vuoksi ja sitten työn löytyminen on hyvin vaikeaa, täällä ei ole työpaikkoja.”

Haastatellut puhuivat Suomeen sopeutumisen ja sen kulttuurin ymmärtämisen tärkeydestä. Eräs haastateltava kertoi näin: ”Kun tulin Suomeen, jätin lähtömaan kulttuurin sinne ja tulin uuteen kulttuuriin. Halusin sopeutua Suomen kulttuuriin. Jokaisessa maassa eri tapoja ei pysty oman maan tapoja elää tässä Suomessa.” Haastattelussa ei selvinnyt, olisiko edellisen lauseen sanonut henkilö halunnut pitää yllä enemmän oman maan tapoja, mutta ei jostain syystä niin voinut tehdä.

7.2 Ohjauksen rooli yksilön kotoutumisessa

Kiintiöpakolaisten saapuminen Suomeen ja ensimmäiset kuukaudet uudessa kotimaassa ovat kotoutumisen kannalta tärkeitä aikoja. Pakolaisohjaajien ja muiden toimijoiden antama tuki ja ohjaus merkitsevät tulijalle usein enemmän kuin työntekijät ja vapaaehtoiset ymmärtävätkään. Jokainen haastatelluista koki, että avun saanti ohjaajilta oli ollut helppoa ja ohjaus ystävällistä. Ohjaajista puhuttiin tuttavallisesti etunimillä ja sanottiin, että heihin oli helppo turvautua. Näin he kuvasivat ensimmäisinä viikkoina saamaansa apua ohjaajilta: ”Pakolaisohjaaja on aika hyvä. Ystävällinen aina kun tulisi kysyttävää. Aina ystävällisesti on vastannut. Oikein hyvä. – – Pakolaisohjaajat oli alkuun paikalla. Ohjaaja auttasi silloin ihan alussa kun me tultiin” ja ”Ohjaaja ja työkaveri ottivat meidät vastaan. Nykyinen ohjaaja oli silloin meidän perheystävä (SPR)”.

Alkuvaiheen ohjaukseen olivat kaikki haastatellut tyytyväisiä. Yksi haastatelluista olisi kuitenkin kaivannut tukea enemmän myöhemmässä vaiheessa: ”Vuoden jälkeen, kun nämä (ohjaus) palvelut vähenivät, niin joitain asioita ei enää hoidettu niin hyvin.” Edellä oleva lause oli yksittäinen mielipide, muut vastanneista olivat tyytyväisiä ohjaukseen koko Suomessa olonsa ajalta. Pohdimme pidempiaikaisen ohjaustarpeen liittyvän suurelta osin vastaajien ikään. Nuoremmat haastatelluista kertoivat ohjauksen tarpeen vähenevän koko ajan, mutta toivoivat vanhempiensa saavan tukea ja ohjausta vielä kolmen vuoden jälkeenkin. Kaikki vastanneista kokivat tarvitsevansa jatkossa apua paperiasi-oissa. Ongelmaksi he kokivat etenkin virallisten papereiden lukemisen ja lomakkeiden täyttämisen. Tässä asiassa kaikki vastaajat kertoivat saavansa ohjausta pakolaistyöltä ja ajattelivat, että tarve ohjaukselle säilyy vielä kolmen vuoden jälkeenkin.

Yksi haastatelluista kertoi ensimmäisinä päivinä olleensa hyvin epätietoinen siitä, kenelle olisi pitänyt soittaa ja mitä sanoa, kun tarvitsee apua. Hän kuvasi ensimmäisiä päiviään näin: ”Ensimmäisenä päivänä emme ymmärtäneet mitä tapahtuu. Me emme ymmärtäneet suomea, mitä sanomme jos tarvitsemme apua. Meillä oli heidän numero (ohjaaja), mitä me puhumme. Me emme ymmärtäneet että oliko tulkki vai ei, miten sanomme sen.”

Pakolaisten odotukset ohjaukselle ja palveluille ovat moninaiset. Osin toiveet ja odotukset olivat realistisia ja toteutettavissa, toiset taas kuulumattomia Suomessa tarjottaviin viranomaispalveluihin. Muun muassa eräs haastateltava oli esittänyt seuraavan laisen toiveen: ”Oli sovittu, että täällä joku löytäisi minulle vaimon ja olen ohjaajalta sitä pyytännyt ja se auttaisi kielen opiskelussa. On koti ja kaikkea, mutta vaimo puuttuu, mutta ei se oikein lähtenyt eteenpäin. Kukaan ei löytänyt minulle vaimoa.”

Vapaaehtoisten toimijoiden rooli ja etenkin Suomen Punaisen Ristin (SPR) ystävöiminnan merkitys korostui kaikkien vastanneiden keskuudessa. Haastateltavat kertoivat, kuinka heti uuteen kotiin saavuttaessa heille annettiin ohjaajien ja SPR:n ystävien yhteystiedot. Etenkin pienessä kunnassa SPR:n ystävien lähellä asuminen koettiin turvalliseksi. Haastateltavat kertoivat asiasta esimerkiksi näin: ”SPR tuli meidän kotiin ja sanoivat, että jos haluatte meidän apua me autamme” ja ”Minun kotikunnassa punainen risti ja he auttoivat paljon, voitte soittaa jos meillä oli ongelma”. Pienemmässä kunnassa asuvat kokivat, että SPR:n ystäviin oli helppo ottaa yhteyttä, koska he asuivat niin lähellä haastateltavia. Pakolaisohjaajat kävivät heidän luonaan muutaman kerran viikossa, mutta ystävöiminnan ihmiset olivat saatavilla helpommin.

7.3 Kiintiöpakolaisten ajatuksia kotikunnastaan

Yksimielisiä oltiin Suomen koulutusjärjestelmän laadukkuudesta ja toimivuudesta. Jokaisen mahdollisuutta opiskella sukupuoleen tai varallisuuteen katsomatta arvostettiin: ”Olen tyytyväinen, koska tiedän, että lapsilla on hyvä. Opiskeluun täällä on hyvät mahdollisuudet. Itselle ei ole ajanvietettä, mutta lasten vuoksi täällä oleminen on kannattavaa.” Lisäksi he kiittelivät erityisesti ilmaista koulutusta: ”Minun mielestä Suomessa parempi kuin kotimaassa. Koska minä opiskelin kotimaassa, mutta vähän vaikeaa elämässä. Suomessa on rauhaisaa ja kaikki voivat mennä kouluun ja töihin minun mielestä, mutta jos haluaisin mennä kouluun kotimaassa tarvitsee rahaa.”

Asuinympäristö nähtiin yleisesti miellyttävänä. Moni mainitsi pitävänsä rauhallisesta ja hiljaisesta ympäristöstä. ”Tisalmi on hyvä paikka, koska pieni kaupunki minä pidän, koska rauhallinen.” Turvallisen ympäristön arvostus kuului jokaisen haastateltavan puheesta. Vanhemmat korostivat olevansa tyytyväisiä, että heidän lapsensa saavat kasvaa turvallisessa ympäristössä. ”Turvallisuuden puolesta myös, että tuntuu että tyttäret pystyy hyvässä turvassa täällä liikkumaan ja ei ole mitään ongelmaa sen puolesta.” Yllätykseksemme nuoret vastaajat olivat tyytyväisempiä Ylä-Savon rauhallisuuteen kuin vanhemmat haastatellut. Vanhemmat kaipasivat enemmän suurkaupunkien tunnelmaa ja kokivat uuden kotimaansa jopa liian hiljaisena ja rauhallisena.

Monet haastatelluista käyttivät liikkumiseen julkisen liikenteen välineitä, suurimmaksi osaksi linja-autoja. Vuorojen vähyyks koettiin hankalaksi, ja ne vaikuttivat moniin arjen toimintoihin, kuten esimerkiksi koulu- ja työmatkojen kulkemiseen, ystävien tapaamiseen sekä asiointiin oman kunnan ulkopuolella. Maahanmuuttajille annettaviin palveluihin oltiin tyytyväisiä Ylä-Savossa. Niiden arveltiin olevan saatavuudeltaan laadukkaampia verrattuna suurempiin kuntiin, koska Ylä-Savossa on vähemmän maahanmuuttajia. ”Tiedän, että periaatteessa palvelut on samankaltaisia (Suomessa) joka paikassa, mutta koska täällä (Ylä-Savossa) ei ole niin paljoa maahanmuuttajia, on ollut helpompi päästä palveluiden piiriin ja siihen saadaan tarvittavat korjaukset.” Toisaalta koettiin, että virallisten asioiden käsittely on monimutkaista ja hidasta verrattuna muihin maihin. Se mihin muihin maihin haastateltava viittasi, jäi epäselväksi.

Terveydenhuollon palveluista mainitsi vain yksi haastateltava. Hän oli odottanut ennakkotietojensa perusteella suomalaiselta terveydenhuollolta enemmän. Haastateltava kertoi pettyneensä terveydenhuoltopalveluihin erityisesti Ylä-Savossa, koska palvelut tuntuivat olevan jopa huonompia kuin lähtömaassa. Haastateltava ei ollut tyytyväinen saamiinsa palveluihin ja halusi sen vuoksi käyttää edelleen lähtömaansa ja muiden Pohjoismaiden terveydenhuollon palveluita. ”Meille kerrottiin ja sanottiin, että Suomi on tunnettu siitä, että täällä on hyvät lääkärit. Tulimme tänne, niin näytti siltä, että olemme jossain kotimaani maakunnassa.”

7.4 Muuttaminen suurempiin kaupunkeihin

Työllistymisen haasteet nousivat selkeästi esille Ylä-Savossa. Vaikeaksi koettiin myös opiskelemaan pääsy ja opiskelupaikkojen vähyyt Ylä-Savon alueella. Työ- ja opiskelupaikkoihin valituksi tulo koettiin todella merkitykselliseksi haastateltujen keskuudessa. Työ- ja opiskelumahdollisuuksien vuoksi oltiin valmiita muuttamaan kauaksikin. ”Haluaisimme tänne jäädä, mutta he (lapset) eivät tule käymään täällä yliopistoa, niin sitten lähdemme täältä pois.” Mikäli työ- tai opiskelupaikka löytyy edes yhdelle perheenjäsenelle toiselta paikkakunnalta, sinne lähdetään tavallisesti koko perheen voimin. Selitys yhdessä muuttamiselle löytyy usein yhteisökeskeisestä kulttuurista, joka haastateltujen lähtömaassa on vallitseva kulttuuri. ”Jos on paikka minne lapset haluaa opiskelemaan, niin muutetaan koko perhe” oli toteamus, joka olisi voinut tulla kenen tahansa haastatellun suusta.

Eräs vastaajista nosti yhdeksi syyksi muuttamiselle perheiden yhdistämisen. Kertomuksesta ei aivan käynyt ilmi, olisiko perheen yhdistäminen helpompaa Etelä-Suomessa vai olivatko kyseisen kaverin omaiset tulleet turvapaikanhakijoina juuri Helsinkiin ja siellä päätettiin sitten elää yhdessä. ”Perheen takia (moni muuttaa pois), koska on tullut paljon maahanmuuttajia, esimerkiksi mun kaveri tuli Helsinkiin ja nekin haluaisi yhdistää Helsingissä kaikki.”

Edellisten asuinpaikkojen ja henkilökohtaisten mieltymysten vaikutukset poismuuttoon nostettiin esille. Monet heistä olivat tottuneet asumaan isommilla paikkakunnilla, osa jopa miljoonakaupungeissa. Siellä elämänmeno oli hektisempää ja nopeampaa, mitä jotkut kaipasivat kovasti. Viihtyvyyteen vaikuttavat myös palvelut ja niiden laatu kunnissa. Kattavammat terveystalvelut ja toimivampi julkinen liikenne sekä palveluiden monipuolisuus ja läheisyys houkuttavat muuttamaan isompiin kaupunkeihin. ”Varmaan tykkää korkeista rakennuksista, Islamin kaupoista ja on ulkomaalaisia enemmän.” Kuten edellä mainittiin, isommilla paikkakunnilla on enemmän muita ulkomaalaisia. Laajemat sosiaaliset verkostot vaikuttavat viihtyvyyteen ja saattavat osaltaan edistää muuttohaluja. Kysyttäessä pienessä kaupungissa koetusta rasismista verrattuna isoihin kaupunkeihin ja sen vaikutuksista muuttoliikenteeseen eräs haastateltava totesi näin: ”Rasismista ei kukaan muuttanu, koska Helsingissä on enemmän rasismia.”

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön aineiston luotettavuutta voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Ennen haastatteluja laadittiin suostumuslomake (liite 3), jolla pyydettiin haastateltavilta lupaa käyttää haastatteluista esiin nousseita tuloksia tutkimuksessa. Hyvään tutkimuskäytäntöön kuuluu, että tutkittavalle kerrotaan kaikki oleellinen tieto tutkimuksesta ja se, että henkilö ymmärtää, mitä tutkimuksella haetaan (Hirsjärvi ym. 2015, 25). Haastateltavien henkilöiden anonymiteetti varmistettiin sillä, ettemme keränneet tutkittavilta mitään henkilötietoja.

Haastateltavien suomen kielen taidon katsottiin olevan suurin luotettavuutta horjuttava asia tutkimuksessamme. Haastattelijoina toimimme omalla äidinkielellämme, kun taas haastateltavat joutuivat puhumaan kielellä, jonka olivat oppineet vasta vähän aikaa sitten. Kielimuuri nousi haasteeksi etenkin haastatteluissa, joissa ei ollut tulkkia. Viranomaistulkkausta ei yhtä haastattelua lukuun ottamatta ollut mahdollista taloudellisista syistä käyttää.

Tulkin käyttäminen voi myös heikentää haastateltavien asemaa heidän puhuessa omakohtaisista kokemuksistaan. Marja Pentikäinen (2005b, 51) pohtii teoksessaan, kuinka hän haastatellessaan paikallisia väitöskirjaansa varten oli päätenyt tekemään haastattelut ilman tulkkia. Pentikäinen oli kokenut, että haastateltavat eivät olisi mahdollisesti halunneet tulkkia mukaan, koska haastattelun aikana saatettiin puhua varsin arkaluonteisista asioista. Tulkin läsnäolo olisi saattanut häiritä haastateltavan ja haastattelijan vuorovaikutussuhdetta. Toinen tärkeä asia tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta ja etenkin haastattelujen kannalta oli se, kuinka tottuneita haastattelijat ovat toimimaan kyseisen ryhmän kanssa.

Arviomme mukaan haastateltavien kielitaito oli suurelta osin riittämätön tämänkaltaiseen haastatteluun. Haastatteluissa toistimme useasti samaa asiaa ja kysymystä, mutta emme voineet lopulta tietää, kuinka paljon haastateltavat kysymyksistä ymmärsivät. Tulkitsimme haastateltavien vastauksista jännittyneisyyttä ja ikään kuin valmiiksi opeteltuja vastauksia. Meille muodostui kuva, että jotkut haastateltavista vastasivat kysymyksiin, kuten he olettivat meidän toivovan. Tämä tuli esiin etenkin kysyttäessä Ylä-Savosta asuinalueena ja siellä viihtymisestä.

Pohdimme aluksi erilaisia haastatteluvaihtoehtoja, kuten perhehaastattelua. Päädyimme yksilöhaastatteluun, koska haastattelun luotettavuutta voi vähentää haastateltavien henkilöiden määrä. Haastateltaessa kokonaista perhettä tulisi ottaa huomioon, että perheet ovat suuria ja samassa taloudessa voi asua useita täysi-ikäisiä. Pohdimme, onko mahdollista arvioida yksilön kotoutumista perhehaastattelun kautta ja saako silloin jokainen perheenjäsen äänensä kuuluviin.

Maailma voidaan jakaa karkeasti kahteen kulttuuripiiriin, yksilölliseen ja yhteisölliseen. Suomessa eletään pääsääntöisesti yksilöllisen eli individualistisen kulttuurin piirissä. (Väestöliitto 2017.) Haastatellut henkilöt taas tulivat maasta, jossa elettiin yleisesti yhteisökeskeisen kulttuurin piirissä. Kollektiivisessa, eli yhteisöllisessä kulttuurissa henkilön identiteetin ei katsota perustuvan yksilöön vaan ryhmään, jonka sisälle synnyttään tai johon kuulutaan syntymästä alkaen. Yhteisö voi tarkoittaa

myös laajempaa perhettä, kuten kyläyhteisöä tai heimoa. Yhteisö määrittää myös yksilön roolin perheen ja yhteisön sisällä. Tälle kulttuurille tyypillistä on myös se, että yhteisön edun katsotaan olevan verrattaessa merkittävämpi, kuin yksilön oikeuksien toteutumisen. (Väestöliitto 2017.)

Haastatteluja tehtäessä haastateltavaa kuunneltiin myös hänen kulttuurinsa näkökulmasta. Osa kysymyksistä osoittautui liian vaikeiksi, mutta ne olisivat olleet luultavasti vaikeita myös heidän omalla kielellään esitettynä. Kaikkien maiden keskustelukulttuurin ei kuulu samankaltainen tunteiden ja tuntemusten erittely kuin Suomessa. Omien mielipiteiden, haaveiden ja halujen pohtiminen voi olla vaikeaa. (Väestöliitto 2017.) Tämän ajateltiin johtuvan yhteisökeskeisestä kulttuurista, jossa haastateltavat olivat kasvaneet.

Viestin ymmärtäminen, puolin ja toisin, ei ole itsestäänselvyys, kuten Rätty (2002, 66) teoksessa *Maahanmuuttaja asiakkaana* mainitsee. Oheisviestinnän muodot – äänneet, puheen rytmi ja tauottelu – ovat hyvin erilaisia kulttuurien ja eri kielten välillä. Suomalainen viestintä ajatellaan hyvin tulosorientoituneena viestintänä, jossa asioista puhutaan niiden oikeilla nimillä ja asia halutaan saada perille nopeasti. Suomalaisten vähäsanaisuus ja suoruus voidaan nähdä joissakin kulttuureissa epäkohteliaisuutenakin. Esimerkiksi arabialaisten ja aasialaisten viestintä on paljon monikerroksisempaa ja tarinallisempaa, kuin länsimaissa ja keskustelu koetaan vuorovaikutusprosessina, ei vain viestin välityksenä.

Pentikäinen (2005b, 52) nostaa väitöskirjassaan tärkeäksi luotettavuuden arvioinnin mittariksi sen, kuinka henkilöt ovat pystyneet kertomaan kokemuksistaan vieraalla kielellä. Kielikysymyksen lisäksi kyse on myös kulttuurista, kuten edellä mainittiin. Jäimme pohtimaan, onko haastateltavien kulttuurissa luontevaa ja sopivaa puhua tämänkaltaisista asioista.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön päätavoitteena oli tutkia kiintiöpakolaisten kotoutumiskokemuksia Ylä-Savossa. Kiintiöpakolaisilta kysyttiin haastattelututkimuksessa heidän ajatuksiaan saamastaan ohjauksesta kotoutumisaikana. Haastattelussa tiedusteltiin myös kiintiöpakolaisten mielteitä uudesta kotimaastaan ja erityisesti Ylä-Savon alueesta asuinympäristönä. Lisäksi haluttiin nostaa esiin heidän kokemuksistaan nousevia kehittämis ehdotuksia kotouttamistyölle.

Tutkimus osoitti, että kiintiöpakolaisten kotoutuminen Ylä-Savoon on ollut yksilöllistä. Kotoutumista tukevan ohjauksen on koettu pääsääntöisesti olevan riittävää. Suurin kotoutumiseen vaikuttava tekijä oli haastateltavien mukaan suomen kielen taito tai sen puute. Usein vastaajat liittivät kielitaidon oppimisen osaksi ikäänsä, joka on myös huomattava hyvän kotoutumisen osatekijä. Suomeen sopeutumiseen vaikutti paljon myös uuden kulttuurin ja yhteiskunnan lakien ja sääntöjen omaksuminen. Lisäksi kokemukset ja ajatukset ympäristöstä olivat kotoutumiseen vaikuttavia asioita. Sopeutumisesta hankaloittavaksi tekijäksi koettiin myös sosiaalisten suhteiden muodostaminen kantaväestöön.

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee ajoittain valtakunnan laajuisen kotoutumiskatsauksen, jonka tarkoituksena on luoda yleiskuvaa yhteiskunnan kehityksestä ja maahanmuuttajien mahdollisuudesta osallistua yhteiskuntaan. Siinä tehty kysely osoitti, että Suomeen on kotouduttu melko hyvin. Yleisesti Suomi koettiin turvallisenä paikkana asua maahanmuuttajien keskuudessa. Elinympäristön turvallisuus sekä maahanmuuttajien halu sekä tarve tehdä ja saada työtä Suomessa nousivat erityisiksi asioiksi. Positiivisena tutkijat näkivät myös maahanmuuttajien kokemuksen suomen kielen opettelemisen tärkeydestä ja edellytyksestä hyvälle kotoutumiselle. (Oivo 2013, 54.) Opinnäytetyön tuloksissa oli nähtävissä samankaltaisuutta kuin kotoutumiskatsauksen kyselyn vastauksissa. Etenkin tärkeimmät maahanmuuttajien kotoutumiseen vaikuttavat seikat näyttäytyivät samoina myös Ylä-Savossa.

Tutkimukseen osallistuneet korostivat kotoutumisessaan sosiaalisten suhteiden rakentamista suomalaisiin. Haastateltavat kuvasivat, kuinka sosiaalisten suhteiden muodostuminen on selvästi yhteydessä heidän kielitaitoonsa. Osalle haastateltavista suhteiden luominen kantaväestöön on ollut hankalaa. Etenkin nuoret haastateltavat kertoivat, että oman ikäisiin kantasuomalaisiin on vaikeampi saada kontaktia kuin vanhempaan väestöön. Irja Pietilä (2013, 52–53) kertoo vuorovaikutustilanteiden suomalaisten kanssa olevan yhteydessä vierasmaalaisten sopeutumiseen uuteen maahan. Mikäli vuorovaikutustilanteita ei synny, se vaikuttaa suoraan henkilön kulttuurin ja yhteiskunnan tuntemukseen. Suurin osa arkielämää helpottavista tiedoista saadaan ihmisten välisen vuorovaikutuksen kautta. Puutteelliset vuorovaikutustaidot näkyvät suoraan haasteina tiedon kartuttamiselle. Kotoutuminen tulisikin nähdä kotoutujan ja yhteiskunnan kaksisuuntaisena ilmiönä: maahan muuttanut sopeutuu yhteiskuntaan, mutta myös yhteiskunnalta edellytetään muokkautumista (Lautiola 2013, 15).

Haastattelua analysoidessa pohdimme erään nuoren hyvään kotoutumiseen vaikuttaneita tekijöitä. Hän kertoi haastatteluissa integroituneensa hyvin uuteen yhteiskuntaan ja löytäneen sieltä paikkansa. Mietimme, kuinka paljon kotoutujan persoona ja oma aktiivisuus edistävät sopeutumista ja

kielen oppimista. Hänen kertomuksistaan kuului, kuinka uteliaisuus uutta maata ja sen ihmisiä kohtaan olivat integroineet hänet Suomeen. Kysyttäessä suhteesta lähtömaahan nuori totesi, ettei aio matkustaa sinne. Kertomansa mukaan hän oli Suomeen tullessaan päättänyt elää uuden maan tavoilla. Ajattelimme tämän kertovan henkilön osittaisesta assimilaatioasenteesta. Kyseinen nuori näki selkeästi kuuluvansa uuteen kotimaahan. Henkilön osallisuuteen ja uuteen yhteiskuntaan kuulumiseen vaikuttavat muun muassa sosiaalisten suhteiden onnistuminen kohdemaan ihmisiin ja ympäristöön, tasa-arvon toteutuminen yhteiskunnassa ja oma aktiivisuus ja koettu merkityksellisyys uudessa yhteiskunnassa (Thet 2016, 74).

Kiintiöpakolaisen oma asenne ja motivaatio sopeutua uuteen yhteiskuntaan ovat haastateltavien mukaan tärkeitä seikkoja kotoutumisessa. Etenkin niiden merkitys korostui sosiaalisia suhteita luotaessa ja opiskeltaessa suomen kieltä. Eräs haastateltava totesi aiheesta puhuttaessa, että ”jos yrittää, niin mikään ei oo mahdotonta, ainakin pitäis ees yrittää”. Pietilä (2013, 49, 53) toteaa kotoutumisen olevan yksilöllinen prosessi, jonka aikana motivaatio voi vaihdella laidasta laitaan. Sopeutumismotivaatioon vaikuttaa muun muassa kielitaidon karttuminen, kohdemaan ilmasto, sosiaaliset suhteet, osallisuuden tunne ja työllisyys tai työttömyys. Motivaation vähentyessä henkilön sopeutuminen saattaa jopa jämähtää täysin paikoilleen. Kielen opiskelun ja kulttuurin tutustumisen motivaatioon vaikuttaa suuresti se, kuinka pitkään henkilö tulee asumaan Suomessa. Mikäli Suomeen jäädään pidemmäksi aikaa, motivaatio kielen opiskeluun on selkeästi korkeampi verrattuna heihin, jotka muuttavat maahan vain väliaikaisesti.

Akkulturaatioasenteista erityisesti integraatio- ja assimilaatioasenteen omaavia henkilöitä oli haastateltujen joukossa eniten. Aineistoa analysoidessa pohdittiin, kertoiko myös alla oleva kommentti henkilön akkulturaatioasenteista vai oliko sen tarkoitus kertoa, että Suomi on turvallinen maa. Lähtömaassaan henkilö ei ilmeisesti ollut huiviaan voinut ottaa pois. ”Kun me tulimme lentoasemalle, haluaisin, että huivi, mene pois.” Emme tunnustaneet haastateltujen joukosta puhtaasti separaatioasenteen valinneita tai marginalisoituneita henkilöitä.

Haastatellut henkilöt mainitsivat kertomuksissaan pitävänsä yhteyttä entisessä kotimaassa asuviin läheisiinsä. Nuorempien haastateltujen puheissa yhteydenpito sukulaisiin ei kuulunut niin paljoa kuin vanhempien puheissa. Perheet ja suvut asuivat laajoilla alueilla, niin entisessä kotimaassa kuin muissakin maissa. Transnationaalisuus, eli sidokset entiseen kotimaahan, kuuluivat haastateltujen puhuessa yhteydenpidostaan lähtömaassa asuviin läheisiin sekä kiinnostuksesta entisen asuinmaan tapahtumia kohtaan.

Opinnäytetyön viitekehyksessä luvussa 3.2 esiteltiin kuvion muodossa psyykkisen kotoutumisen kaari. Sen vaiheet kertovat yksilöllisestä prosessista, jonka pakolaiset käyvät lähes poikkeuksetta läpi. Henkilön voidaan katsoa kotoutuneen, kun hän on löytänyt henkisen tasapainon ja saavuttanut kyvyn toimia uudessa maassa. (Haavikko ja Bremer 2009, 27.) Kiintiöpakolaisten kanssa työskentelevillä on vastuullinen tehtävä havainnoida sitä, missä vaiheessa henkilö käy omaa prosessiaan, ja tukea häntä kunkin vaiheen vaatimalla tavalla.

Haastattelussa kysyttiin pakolaistyön antaman ohjauksen määrästä ja laadusta etenkin Suomeen tulon alkuvaiheessa. Jokainen haastateltu oli yhtä mieltä sen riittävydestä ja kaikki haastateltavat mainitsivat työntekijöiden olevan ystävällisiä ja helposti lähestyttäviä. Eriäviä vastauksia tuli kysyttäessä ohjauksen tarpeesta kotouttamisajan loppuvaiheessa. Osa koki pärjäävänsä jo lähes kaikessa ilman ohjausta, toiset taas kaipasivat edelleen tukea monella elämän osa-alueella. Yksi koki, että alkuvaiheen jälkeen tuen saanti väheni huomattavasti. Kaikille yhteistä oli se, että ohjaajien neuvonnalle ja ohjaukselle koettiin tarvetta vielä tulevaisuudessakin monimutkaisten paperiasioiden selvittämisessä.

Analysoidessa nuorempien haastateltujen vastauksia jäimme miettimään heidän kokemaansa huolta vanhempien pärjäämisestä. Pohdimme, pystyttäisiinkö esimerkiksi ohjauksen ja neuvonnan keinoin vähentämään nuorten kokemaa huolta vanhemmistaan, niin että nuori saisi samat mahdollisuudet elämässään kuin kantasuomalainen nuori. Suomessa noudatettavaa Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimusta (1989) tulee noudattaa kaikkien lasten, myös pakolaislasten kohdalla. Sen vuoksi on tärkeää antaa lapsen ja nuoren elää ikätasonsa mukaisesti kuormittamatta häntä kohtuuttomasti aikuisille kuuluvalla vastuulla. Mietimme, kuinka tämä saataisiin perheiden tietoisuuteen myönteisellä tavalla, jottei konflikteja syntyisi. Pakolaisnuoren itsenäistymisprosessin tukemisessa on tärkeää se, että hänen perheensä koe arvojaan, kulttuurisia piirteitään tai kasvatustaan loukattavan.

Kaikki haastateltavat mainitsivat SPR:n ystävätoiminnan ja sen huomattavan merkityksen etenkin kotoutumisen alkuaikoina. Suurin osa kiintiöpakolaisten elämään osallistuvista vapaaehtoistoimijoista ovat ainakin Ylä-Savon alueella usein iäkkäämpiä henkilöitä. Nuoret vastaajat kertoivat, kuinka kontaktin ottaminen paikallisiin ikätovereihin on ollut haastavaa. Saatujen vastausten pohjalta voimme olettaa kiintiöpakolaisten toivovan vapaaehtoistoimintaan myös nuorempaa väkeä.

Jäimme pohtimaan pakolaistyön ja SPR:n roolien jakautumista kotouttamisen alkuvaiheessa. Voisivatko viranomaiset jakaa kotouttamistyöstä osan vapaaehtoistoimijoille? Olisiko mahdollista antaa ystävätoiminnalle enemmän vastuuta pakolaisten arkisten asioiden opastamisessa ja neuvonnassa, kuten kauppa-asiointissa ja julkisten liikennevälineiden käytössä? Emme täysin tiedä, kuinka nämä asiat on pakolaistyössä järjestetty. Ajattelemmme, että eri toimijoiden rooleja selkeyttämällä ja vastuuta jakamalla ensimmäiset viikot uudessa maassa olisivat kaikille helpompia. Hannele Lautiola (2013, 16) kertoo järjestöjen ja virastojen yhteistyökuvioista tehdyssä selvityksessä, kuinka kotouttamispolitiikka korostaa monialaisen yhteistyön tekemistä kolmannen sektorin ja viranomaistyön välillä. Lautiola näkee yhtenä ratkaisuna yhteistyön tekemiseen mallin, jossa kolmannen sektorin palvelut täydentävät viranomaispalveluja. Kolmannen sektorin rooli on tärkeä etenkin sellaisten erityisryhmien kohdalla, jotka eivät tähtää työelämään tai joille viranomaisten järjestämä kurssimuotoinen kotoutumiskoulutus ei ole paras tai edes mahdollinen ratkaisu. Tällaisia erityisryhmiä ovat esimerkiksi vanhukset ja kotiäidit. (Leskinen 2016, 7.)

Onnistuessaan viranomaisten ja vapaaehtoisten yhteistyö osoittautuu merkitykselliseksi ja kumpaa-kin palvelevaksi toiminnaksi. Molempien tahojen osaaminen ja ammattitaito on tärkeää tunnistaa ja

hyödyntää kotouttamistyössä. Palvelun kohteelle ei ole juurikaan merkitystä auttajan tai neuvojan ammatillisella statuksella. Sen sijaan kotoutuja hyötyy hyvin organisoiduista palveluista, joissa jokainen toimija tietää selkeästi paikkansa ja tuntee vastuualueensa.

Vain yksi haastateltava mainitsi kokeneensa Ylä-Savossa rasismia epäasiallisen käytöksen muodossa. Muut haastateltavat eivät rasisista kokemuksistaan juuri puhuneet. Olettamuksena oli, että rasismi olisi noussut enemmän esiin henkilöiden kertomuksista. Oma näkemysemme Ylä-Savon suvaitsevaisuudesta ja keskustelun taso esimerkiksi internet sivustoilla antoivat aiheen uskoa, että näkyvää rasismia olisi enemmänkin. Pohdimme, tarkoittiko kerrottu kokemusten vähäisyys sitä, ettei rasismia ollut, vai eikö siitä haluttu puhua meille.

Kiintiöpakolaisten muuttamisen syyt Suomen sisällä olivat aihealue, johon haluttiin haastattelun avulla saada myös vastauksia. Kuten muidenkin kuntien alueelta, myös Ylä-Savossa asuneista kiintiöpakolaisista osa on muuttanut perheineen toisiin kuntiin tai kaupunkeihin. Muuttajien määrästä meillä ei ole tarkkaa tietoa. Virallisissa tilastoissa näkyvät muuttajien kansalaisuudet, mutta ei Suomeen tulon syytä. Tietoa pelkästään kiintiöpakolaisista muuttajina ei ole mahdollista tilastoista eritellä. (Herd 2017-01-30.)

Alueelle asumaan jääneet kertoivat arvostavansa Ylä-Savossa sen rauhallista ja turvallista ilmapiiriä. Opinnäytetyön alkaessa olettamuksena oli, että nuorilla olisi vanhempiaan suurempi halu muuttaa isompiin kaupunkeihin. Tutkimuksesta kävi kuitenkin ilmi, että nuoret olivat vanhempiaan tyytyväisempiä Ylä-Savoon asuinympäristönä. Päättelimme sen johtuvan siitä, että vanhemmat henkilöt olivat asuneet kauemmin lähtömaassaan, jossa kaupungit ovat usein vilkkaampia ja tiheään asutettuja, toisin kuin Ylä-Savo.

Karoliina Kokko (2002, 50–64) pureutuu maahanmuuttajien Suomen sisäiseen muuttoliikkeeseen maantieteellisessä tutkimuksessaan. Tutkimus tarkastelee maahanmuuttajien kuvaamia syitä muuttamiseen Suomen sisällä. Tärkeinä poismuuttoon liittyvinä syinä koettiin työ- ja opiskelupaikan sekä palveluiden helpompi saatavuus suuremmista kaupungeista. Monet uskoivat eri kunnista kuulemiinsa huhupuheisiin ja muuttivat niiden perässä toiselle paikkakunnalle. Tutkimuksen mukaan myös asuinkunnan pienuus oli usein syynä muuttoon. Syynä suurempien paikkakuntien vetovoimalle oli kokemus niiden vähemmän ennakkoluuloisesta ilmapiiristä. Kokemusten mukaan pienten kuntien asukkaiden kanssa oli vaikea tulla toimeen. Myös transnationaalisten suhteiden ylläpito vanhaan kotimaahan koettiin helpompana Etelä-Suomesta käsin. Ilmaston vaikutukset oli mainittu muuton syyksi joissakin tapauksissa. Muutamat vastaajat kertoivat poismuuton syyksi heihin kohdistuvan ilkvallan.

Haastattelussa ilmeni, että lähtömaassa saadulla koulutuksella ja henkilön työkokemuksella on myös vaikutusta kotoutumiseen. Haastateltavista kaikilla oli takana perusopintoja lähtömaastaan. Miehet olivat selkeästi pidemmälle koulutettuja. Vastaajat kokivat, että toisessa maassa saatu työkokemus ei edistä Suomessa työn saamista ja että vaatimukset työelämässä ja opinnoissa ovat täällä korkealla. ”En ole ollut töissä muissa paikoissa, koska ei ole kokemusta. Suomessa ei olisi mitään kokemusta töistä, mutta lähtömaassa oli paljonkin kokemusta.”

Haastatteluista saatuja tietoja verrattiin muihin tutkimuksiin, joissa käsiteltiin Suomeen kotoutumista. Vertailu osoitti, että kotoutumiseen vaikuttavat tekijät pysyivät pääosin samoina alueesta riippumatta. Kielitaidon merkitys kotoutumiseen oli merkittävin tutkimuksia yhdistävä seikka. Tämä oli todettu esimerkiksi Maria Majamäen (2015, 42–43) tekemässä pro gradu -tutkielmassa *Kiintiöpakolaisten kokemuksia arjen ja arjen roolien muutoksista Suomessa*. Siinä käsiteltiin erityisesti arjen roolien muuttumista maahanmuuttajan näkökulmasta. Kielitaidottomuus arkielämää hankaloittavana tekijänä tuli ilmi haastateltavien kertoessa esimerkiksi kaupassa käynnin haasteista. Majamäen (2015, 44–45) mukaan kielitaito nähdään myös osana kulttuuriin kuulumista. Mikäli ei osaa kieltä, ei pääse sisälle kulttuuriin. Sosiaalisten suhteiden puuttumiseen vaikuttaa kielitaidottomuus, mutta sen lisäksi suomalaisten erilainen tapa toimia sosiaalisissa suhteissa. Suomalaiset koettiin tutkimuksen mukaan hiljaisiksi ja sisäänpäin kääntyneiksi.

Suomen sääolosuhteet ja kokemukset suomalaisista olivat myös melko samankaltaisia eri tutkimusten vastauksia tarkasteltaessa. Pimeys ja ilmaston kylmyys tulivat yllätyksenä monelle. Pitkät välimatkat ja hankalat kulkuyhteydet olivat myös muiden pienten kuntien haasteena kiintiöpakolaisten sopeutumisessa uuteen ympäristöön. Näkemyksemme mukaan vastaukset eivät poikenneet kuntien välillä suuresti toisistaan. Karkeasti sanottuna pienten kuntien etu on turvallisuus ja helpommin saatettavat palvelut ja suurempien kaupunkien vahvuus taas vertaisten määrä ja palveluiden monipuolisuus. (Katso: Alitolppa-Niitamo 2005, 39; Säävälä 2007, 59; Halonen ja Holm 2015, 31, 39, 41, 44.)

10 POHDINTA

Tämä on ensimmäinen kiintiöpakolaisten kotoutumiskokemuksia selvittävä opinnäytetyö, joka Iisalmen pakolaistyölle on tehty. Työtä aloittaessa toimeksiantajan kanssa pohdittiin, olisiko kiintiöpakolaisten helpompi kertoa kokemuksistaan opiskelijoille, joita eivät entuudestaan tunne. Haastattelu on myös sen verran aikaa vievä menetelmä, että oli perusteltua olla käyttämättä siihen työntekijöiden aikaa. Tämän vuoksi Iisalmen pakolaistyö antoi toimeksiannon sosionomiopiskelijoille.

Tämän kaltaiselle opinnäytetyölle löytyy tilausta sosiaalialan tutkimuksen kentällä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada kiintiöpakolaisten oma ääni kuuluviin, missä onnistuimme melko hyvin. Toimeksiantajan toiveena oli saada opinnäytetyöstä kehitysehdotuksia ohjaustyöhön. Tutkimuksesta saadut tulokset eivät kuitenkaan tältä osin vastanneet odotuksiamme. Kotoutumista koskevien monitukisten aihealueiden käsitteleminen oli haastateltavien kielitaitoon nähden liian vaativaa. Tämän vuoksi emme saaneet haastatteluista sellaisia tuloksia, joita olisi voitu nostaa selkeiksi kehittämisideoiksi pakolaistyölle.

Jälkikäteen mietimme, että suostumuslomakkeen käännättäminen haastateltavien äidinkielelle olisi valmistanut heitä tilanteeseen paremmin. Käännetyn version avulla haastateltavat olisivat etukäteen saaneet tutustua teemoihin, joista oli tarkoitus haastattelussa puhua. Se olisi ollut myös tutkimuksen eettisestä näkökulmasta ollut hyvä ratkaisu. Emme voineet olla täysin varmoja, tiesivätkö haastateltavat miksi ja kenelle tietoja keräsimme. Mahdollinen epätietoisuus haastattelun tarkoituksesta saattoi vaikuttaa haastateltavien vastauksiin. Pohdimme, uskalsivatko he puhua meille kaikesta avoimesti, jos eivät täysin ymmärtäneet mitä olimme tai mihin tutkimusta tarvitaan ja käytetään.

Ajattelimme tutkimuksen tekijöiden eduksi katsottavan monipuolisen työ- ja opiskeluhistorian erilaisien asiakasryhmien parista. Kokemus selkokielen käytöstä eri ryhmien kanssa oli vahvuutena haastatteluja tehdessä. Elämäkokemus ja kiinnostus yhteiskunnallisia asioita kohtaan antoivat eväitä opinnäytetyön tekemiseen.

Jatkotutkimuksena olisi tarpeellista selvittää eroja ja yhtäläisyyksiä turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten kotoutumisen välillä. Tulevilla opinnäytetöillä voitaisi esimerkiksi kehittää SPR:n ystävätoimintaa nuorten silmissä houkuttelevammaksi ja parantaa yleisesti kiintiöpakolaisten parissa tehtävän vapaaehtoistyön näkyvyyttä Ylä-Savossa. Lisäksi toiminnallisen opinnäytetyön tilaus olisi näkemysmme mukaan esimerkiksi vanhempien pakolaisnaisten suomenkielisen käsityö- ja keskustelupiirin vetäminen. Sen avulla voitaisiin luoda luonnollisia ystävyyssuhteita kiintiöpakolaisten ja kansuomalaisten välille.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- ALITOLPPA-NIITAMO, Anne 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Julkaisussa: ALITOLPPA-NIITAMO, Anne, SÖDERLING, Ismo ja STINA, Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 39–47.
- HALONEN, Anu-Elina ja HOLM, Hanna 2015. Ensimmäinen vuosi Satakunnassa. Kiintiöpakolaisten ja viranomaisten kokemuksia kotoutumisesta Harjavallan, Huittisten ja Ulvilan kaupungeissa [verkkosivut]. Kuntien yhteistoimintamalli pakolaisten kotouttamiseksi -hankkeen raportti. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. D Työpapereita 69. [Viitattu 2017-02-05.] Saatavissa: <http://www.diak.fi/tyoelama/Julkaisut/Documents/D69%209789524932493.pdf>
- ALITOLPPA-NIITAMO, Anne ja SÄÄVÄLÄ, Minna 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Julkaisussa: ALITOLPPA-NIITAMO, Anne, FÅGEL, Stina ja SÄÄVÄLÄ, Minna (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoutumme. Maahan muuttaneiden kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 4–12.
- HAAVIKKO, Ansa ja BREMER, Lena 2009. Ulkoisesti erilaisia, sisäisesti samanlaisia. Opas mielenterveytyshöhen yli kulttuurirajojen. Helsinki: SMS-tuotanto oy.
- DAHINDEN, Janine 2010. The Dynamics of Migrants' Transnational Formations: Between Mobility and Locality. Julkaisussa: BAUBÖCK, Rainer & FAIST, Thomas (toim.) Diaspora and Transnationalism. Concepts, Theories and Methods. Amsterdam: Amsterdam University Press, 51–71.
- HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAANHOITOPAIKKA 2014. Miltä maahanmuutto tuntui? Maahanmuuton psyykinen prosessi [verkkosivu]. Mielenterveystalo. [Viitattu 2017-01-27.] Saatavissa: https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/maahanmuuttajat/Pages/milta_maahanmuutto_tuntuu.aspx
- HAIKKOLA, Lotta 2012. Monipaikkainen nuoruus. Toinen sukupolvi, transnationaalisuus ja identiteetti. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteitten laitos. Väitöskirja. [Viitattu 2017-02-06.] Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/36449/monipaik.pdf?sequence=1>
- HERD, Nina 2016-04-27. Kysymyksiä opparia varten [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Anni Lantta. [Tulostettu 2016-05-01.]
- HERD, Nina 2017-01-30. Oppari [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Anni Lantta. [Tulostettu 2017-02-01.]
- HIRSJÄRVI, Sirkka ja HURME, Helena 2008. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2015. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- HUTTUNEN, Laura (toim.) 2012. Historialliset kontekstit ja asioiden kansallinen järjestys. Julkaisussa: MALKKI, Liisa. Kulttuuri, paikka ja muuttoliike. Jyväskylä: Osuuskunta Vastapaino, 7–23.
- JÄPPINEN, Anu, MIETTINEN, Aki, RÖPPÄNEN, Päivi ja VIINIKAINEN, Heli 2011. Maahanmuuttajien kotouttamisen toimintaprosessit. Toimintaprosessien kuvausta [verkkosivut]. Sosiaalialan tietoteknologiahanke. [Viitattu 2017-01-28.] Saatavissa: http://www.thl.fi/attachments/tiedonhallinta/maahanmuuttajien_kotoututtamisen_toimintaprosessit.pdf
- IISALMEN KAUPUNKI 2015. Pakolaisten vastaanotto. Kaupunki-info [verkkosivu]. [Viitattu 2017-02-02.] Saatavissa: <http://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Kaupunki-Info/Maahanmuutto/Pakolaisten-vastaanotto>
- IISALMEN KAUPUNKI 2016a. Opas vapaaehtoisille. Maahanmuutto- ja pakolaishuolto. Iisalmen kaupunki. Iisalmi: Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto.

- IISALMEN KAUPUNKI 2016b. Ylä-Savon kuntien yhteinen maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2016–2019 [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2017-01-28.] Saatavissa: <http://www.iisalmi.fi/loa-der.aspx?id=153cf4f3-98e7-4f04-a481-74a592ead9ad>
- JYVÄSKYLÄN SOSIAALIPALVELUT 2015. Maahanmuuttajien palvelut. Kotoutumispalvelut [verkkosivu]. [Viitattu 2016-05-26.] Saatavissa: http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/30998_Kotoutumisen_seuranta.pdf
- KANANEN, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- KESKINEN, Suvi, VUORI, Jaana ja HIRSAHO, Anu (toim.) 2012. Monikulttuurisuuden sukupuoli: kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Tampere: Tampere University Press.
- KOKKO, Karoliina 2002. Maahanmuuttajien Suomen sisäinen muuttoliike. Tapaustutkimuksena Turku. Turun yliopiston maantieteen laitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 2017-01-28.] Saatavissa: http://maine.utu.fi/pdf/Karoliina_Kokko.pdf
- LAKI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ. L 1386/2010. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-03-30.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>
- LAUTIOLA, Hannele 2013. Kumppanuutta kotouttamisen kentillä. Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa [verkkajulkaisu]. Suomen kulttuurirahaston selvitys. [Viitattu 2017-01-27.] Saatavissa: http://www.kotouttaminen.fi/files/39026/Kumppanuutta_kotouttamisen_kentilla.pdf
- LESKINEN, Kirsi 2016. Vapaaehtoiset suomen kielen oppimista tukemassa. Jyväskylän yliopisto. Kielten laitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 2017-01-27.] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/50658/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201606303406.pdf?sequence=1>
- MAAHANMUUTTOVIRASTO 2016. Kiintiöpakolaiset [verkkosivu]. [Viitattu 2016-04-28.] http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset
- MAAHANMUUTTOVIRASTO 2017. Kiintiöpakolaiset [verkkosivu]. [Viitattu 2017-01-02.] Saatavissa: http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka_ ja_pakolaistilastot/kiintiopakolaiset
- MAJAMÄKI, Marja 2015. Kiintiöpakolaisten kokemuksia arjen ja arjen roolien muutoksista Suomessa. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielma. [Viitattu 2017-02-05.] Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98472/GRADU-1453802117.pdf?sequence=1>
- MYYYRYLÄINEN, Heikki 1998. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat vuodesta 1970-luvulta lähtien [verkkodokumentti]. [Viitattu 2017-01-02.] Saatavissa: http://materiaalit.internetix.fi/fi/opintojaksot/9historia/syrjinta/pakolaiset_ja_turvapaikanhakijat
- NYSSÖLÄ, Sami ja VIERUAHO, Anssi 2016. 24 päivää. Oulu: Pohjoinen Kustannustoiminta.
- OIVO, Tuija 2013. Kotoutumisen kokonaiskatsaus [verkkajulkaisu]. Työllisyys- ja yrittäjyysosasto. TEM-raportteja 38/2013. [Viitattu 2017-01-23.] Saatavissa: http://www.kotouttaminen.fi/files/39065/Kotouttamisen_Seurannan_kokonaiskatsaus.pdf
- OPINTOKESKUS SIVIS 2016. Järjestöarvioinnin ilmansuuntia. Arvioinnin tiedonkeruun menetelmiä. Haastattelu [verkkosivu]. [Viitattu 2017-02-02.] Saatavissa: <https://www.ok-sivis.fi/jarjestoarvioinnin-ilmansuuntia/arvioinnin-tiedonkeruun-menetelmia/haastattelu.html>
- PENTIKÄINEN, Marja 2005a. Loputtomalla matkalla. Vietnamlaisien ja somalilaisten kertomuksia pakolaisuudesta. Työpoliittinen tutkimus. Väitöskirja. [Viitattu 2017-01-11.] Saatavissa: <https://multikult.files.wordpress.com/2008/05/loputon-matka-vietnamlaisien-ja-somalialaisten-kertomuksia-pakolaisuudesta-tutkimus.pdf>
- PENTIKÄINEN, Marja 2005b. Loputtomalla matkalla. Kertomuksia pakolaisuudesta. SARESALO, Lassi (toim.) Helsinki: Etnika Oy.

PERHONIEMI, Riku ja JASINSKAJA-LAHTI, Inga 2006. Maahanmuuttajien kotoutuminen pääkaupunkiseudulla. Seurantatutkimus vuosilta 1997-2004. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2/2006. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

PIETILÄ, Irja 2013. Uuteen kulttuurin sopeutuminen oppimisprosessina. Julkaisussa: KORHONEN, Vesa ja PUUKARI, Sauli (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 46–55.

PÖYHÖNEN, Sari, TARNANEN, Mirja, VEHVILÄINEN, Eeva-Maija, VIRTANEN, Aija ja PIHLAJA, Lenita 2010. Osallisena Suomessa. Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

RASTAS, Anna 2005. Kulttuuri ja erot haastattelutilanteessa. Julkaisussa: RUUSUVUORI, Johanna ja TIITTULA, Liisa (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 78–102.

RUUSUVUORI, Johanna ja TIITTULA, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Julkaisussa: RUUSUVUORI, Johanna ja TIITTULA, Liisa (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 22–56.

RÄTY, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

SCHUBERT, Carla 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Julkaisussa: ALITOLPPA-NIITAMO, Anne, FÅGEL, Stina ja SÄÄVÄLÄ, Minna (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoudumme. Maahan muuttaneiden kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 63–77.

SISÄMINISTERIÖ 2016a. Turvapaikanhakijat [verkkosivu]. [Viitattu 2016-04-26.] Saatavissa: <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat>

SISÄMINISTERIÖ 2016b. Kotoutuminen [verkkosivu]. [Viitattu 2016-04-26.] Saatavissa: <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/kotoutuminen>

SISÄMINISTERIÖ 2017. Kiintiöpakolaispolitiikka [verkkosivu]. [Viitattu 2017-01-02.] Saatavissa: <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat/kiintiöpakolaispolitiikka>

YK:N LASTEN OIKEUKSIEN YLEISSOPIMUS 1989. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus [verkkojulkaisu]. UNICEF. [Viitattu 2017-02-22.] Saatavissa: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

SÄÄVÄLÄ, Minna 2007. Uussuomalainen nainen etsii paikkaansa. Venäläisten ja Kosovon albaanien elämänpolut työssä ja kotona. Väestöntutkimuslaitos. Tutkimusraportti FEMAGE-Projekti 2007. Katsouksia E 29/2007. [Viitattu 2017-02-03.] Saatavissa: http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/386688/Femage_Uussuomal+nainen.pdf

THET, Kyaw Hnin Hnin 2016. The Role of Immigrants` Self Identity in Effective Integration Process into Finland. University of Jyväskylä. Master`s degree program in Education. [Viitattu 2017-01-28.] Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/49637/URN_NBN_fi_jyu-201605042419.pdf?sequence=5

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2016. Yleistä maahanmuutosta ja maahanmuuttajista [verkkosivu]. [Viitattu 2016-05-08.]. Saatavissa: http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/pakolaisten_vastaanotto/usein_kysytya

VILKKA, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

VÄESTÖLIITTO 2017. Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri [verkkosivu]. [Viitattu 2017-02-02.] Saatavissa: http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilollinen_ku/

ZACHEUS, Tuomas 2010. Liikunnan merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle. Kasvatus & Aika 2/2010 [verkkojulkaisu]. Kasvatuksen historiallis-yhteiskunnallinen julkaisu. [Viitattu 2016-05-08.] Saatavissa: http://www.kasvatus-ja-aika.fi/site/?lan=1&page_id=276

LIITE 1: TEEMAAHAASTATTELURUNKO

Teemahaastattelulomake

Päivämäärä:

Taustatiedot

Haastateltava (ikä, sukupuoli):

Suomeen tulopäivä:

Suomeen tulo

- Mitä odotit tullessasi Suomeen, mitä olit kuullut?
- Kerrotko ajasta, kun tulit Suomeen? Pakolaistyön rooli silloin, kuka ohjaaja?
- Kenen kanssa tulit: yksin, perhe?

Ohjaus

- Minkälaista ohjausta saat pakolaisohjaajilta (nimi) tällä hetkellä?
- Olisitko tarvinnut/tarvitsetko tukea/ohjausta enemmän? Mihin?
- Miten yhteistyö on sujunut/sujuu?

Käytännön arkielämä

- Mikä sujuu arjessa hyvin/huonosti?
- Miten varaat ajan esimerkiksi työvoimatoimistoon, pankkiin, terveyskeskukseen jne.? Miten toimit, jos tarvitset ajan samalle päivälle?
- Käytätkö kalenteria? Miten huolehdit aikatauluista?

Palveluiden käyttäminen

- Tiedätkö mitä palveluita voit käyttää (Kela tms.)?
- Osaatko täyttää lomakkeita, hakea tukia?
- Jos et, niin tiedätkö kuinka toimia? Ohjaus?

Koulutus ja työ

- Kielitaito? Oma arvio?
- Mitä kouluja kävit lähtömaassasi?
- Mitä teet tällä hetkellä? (kielikurssilla/kotoutumiskoulutuksessa, työttömänä, ammatillisessa koulutuksessa, työharjoittelussa... jne.)
- Oletko saanut tukea opiskelupaikan-/työnhakuun?

Sosiaaliset suhteet

- Oletko saanut suomalaisia ystäviä?
- Onko sinulla Ylä-Savossa omanmaalaisia ystäviä? Entä muualla Suomessa?

Asuminen ja ympäristö

- Tykkäätkö asua Ylä-Savon alueella? Missä haluaisit asua?
- Mikä hyvää/huonoa?
- Asuinympäristöstäsi, koti (kenen kanssa)?
- Mistä pidät/et pidä → naapurit(ongelmia)?
- Missä ajattelet asuvasi tulevaisuudessa/vanhempänä? Ylä-Savossa vai muualla?

Osallisuus

- Oletko tyytyväinen elämääsi?
- Jos et, niin miksi?
- Voitko itse vaikuttaa elämääsi? Mihin voit/et voi?

LIITE 2: ESIMERKKI TEKSTIN KOODAAMISESTA

Mitkä tekijät vaikuttavat kiintiöpakolaisten haluun muuttaa pois Ylä-Savosta?		
<i>"Eilen tuli se, mä lähetin kouluun hakemuksen ja eilen tuli vastaus, vasta eilen. Mä pääsin sinne, nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajaksi."</i>	Huonot mahdollisuudet työllistyä Opiskelupaikkojen vähyys	Opiskelu ja työ
<i>"Hammashoitaja, mutta ei ole Iisalmissa."</i>		
<i>"Jos meidän lapsi löytää joku harjoitustilupaikka tai koulu, sitten tarvitsee mennä iso kaupunki."</i>		
<i>"Jos minä valitsen ammattia, niin pitää mennä."</i>		
<i>"Ei kokonaan muuttaa, mutta opiskelujen ajaksi, sitten takasi tänne."</i>		
<i>"Jos on paikka minne lapset haluaa opiskelemaan, niin muutetaan koko perhe."</i>		
<i>"Haluaisimme tänne jäädä, mutta he eivät tule käymään täällä yliopistoa, niin sitten lähdemme täältä pois."</i>		
<i>"Perheen takia, koska on tullut paljon maahanmuuttajia, esim. mun kaveri tuli Helsinkiin ja nekin haluaisi yhdistää Helsingissä kaikki."</i>	Perhesyyt	Tiiviit perhesiteet Perheenyhdistäminen
<i>"Jos ei olisi lapsia, en asuisi täällä. Menisin omaan kotimaahani viettämään eläkepäiviäni. Suomi ei ole minulle sellainen, että viihtyisin."</i>		
<i>"Jos muutetaan, niin muutetaan aina koko perhe."</i>		
<i>"Jos täällä on bussi, on paljon parempi."</i>	Palvelut	Palvelujen vähäisyys

<i>"Sonkajärvellä asuminen, busseja ei ole paljon (ei voi itse vaikuttaa)."</i>		
<i>"Yksi syy miksi me tänne tulimme oli se, että täällä on hirveän hyvä terveydenhuolto, mutta siihen olemme pettyneitä."</i>		
<i>"Rasmin takia ei kukaan muuttanu, koska Helsingissä on enemmän rasismia."</i>	Muu syy	
<i>"Äitini pitää ruuhkakaupungista, minä pidän tästä."</i>	Suuremmat kaupungit, enemmän ihmisiä	Kaipuu suurkaupunkeihin
<i>"Varmaan tykkää korkeista rakennuksista, Islamin kaupoista ja on ulkomaalaisia enemmän."</i>		

LIITE 3: SUOSTUMUSLOMAKE

SAVONIA

Savonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomin koulutusohjelma Iisalmi
Anni Lantta
Martta Kinnunen

Opinnäytetyö: *Kotoutumiskokemuksia kiintiöpakolaisten näkökulmasta Ylä-Savon alueella*

Suostumuslomake haastatteluun

Suostun osallistumaan haastattelututkimukseen, jossa kerron mielipiteitäni kotoutumisesta Ylä-Savon alueelle. Minulle on selvennetty tutkimuksen tarkoitus ja menetelmät.

Olen tietoinen, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin tarvittaessa keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa ilman perusteluja.

Tietoja käsitellään luottamuksellisesti, eikä niitä luovuteta muihin tarkoituksiin.

Päiväys __. __. _____

Allekirjoitus